

Postawy wobec równości małżeńskiej w Polsce

Raport z badań
Stowarzyszenia Miłość Nie Wyklucza

MAŁŻEŃSTWA
DLA WSZYSTKICH

miłość
nie wyklucza
STOWARZYSZENIE

Projekt Równość małżeńska dla wszystkich jest realizowany w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy EOG.

Spis treści

Wprowadzenie 2

Metoda badania 2

Wyniki 4

Prawa osób w związkach jednoosobowych w oczach Polek i Polaków 5

Poparcie dla różnych metod formalizacji związków jednoosobowych 5

Postawy wobec praw osób w związkach jednoosobowych 6

Poparcie wobec formalizacji związków jednoosobowych a zmienne demograficzne 9

Poparcie formalizacji związków jednoosobowych a wiek 9

Poparcie formalizacji związków jednoosobowych a płeć biologiczna 11

Poparcie formalizacji związków jednoosobowych a miejsce zamieszkania 11

Poparcie formalizacji związków jednoosobowych a wykształcenie 14

Poparcie dla formalizacji związków a sytuacja zawodowa 15

Poparcie formalizacji związków jednoosobowych a sytuacja materialna 16

Poparcie formalizacji związków jednoosobowych a status formalny związku 17

Poparcie dla formalizacji związków jednoosobowych a przekonania 19

Poparcie dla formalizacji związków jednoosobowych a preferencje polityczne 19

Poparcie dla formalizacji związków jednoosobowych a wyznanie 21

Postawy wobec formalizacji związków jednoosobowych a wartości życiowe 25

Postawy wobec formalizacji związków jednoosobowych a stereotypy i postawy wobec osób LGBTQIA 28

Postawy wobec formalizacji związków jednoosobowych a dystans społeczny 28

Postawy wobec formalizacji związków jednoosobowych a homofobia 31

Postawy wobec formalizacji związków jednoosobowych a stereotypy 32

Załącznik - Kwestionariusz 35

Wprowadzenie

Metoda badania

Badanie przeprowadzone zostało w ramach projektu „Równość Małżeńska dla Wszystkich” Stowarzyszenia Miłość Nie Wyklucza, realizowanego w programie Obywatele dla Demokracji, finansowanego z funduszy EOG. Głównymi celami badania były: diagnoza poparcia dla formalizacji związków jedнопłciowych w Polsce oraz poznanie poglądów i postaw, które z poparciem tym są związane. By wyniki odzwierciedlały rzeczywiste postawy Polek i Polaków, badanie przeprowadzono na ogólnopolskiej próbie reprezentatywnej.

Badanie odbyło się w pierwszej połowie maja 2015 roku. Przebadano łącznie 1000 osób (w tym 521 kobiet i 479 mężczyzn) w wieku od 15 do 86 lat. Zlecone przez Stowarzyszenie Miłość Nie Wyklucza pytania zostały zadane w trakcie wywiadów osobistych (CAPI) w ramach ogólnopolskiego badania omnibusowego.

Badanie obejmowało zestaw dziesięciu pytań tematycznych oraz pytania socjodemograficzne. Pytaliśmy o:

- Legalizację związków partnerskich, w tym:
 - poparcie dla różnych metod formalizacji związków jedнопłciowych,
 - wiedzę o prawach i akceptację praw osób w związkach jedнопłciowych,
- Poglądy polityczne,
- Tożsamość i praktyki religijne,
- Wartości życiowe, z którymi

identyfikowali się badani oraz

- Postawy wobec gejów i lesbijek (jako najbardziej rozpoznawalnej mniejszości LGBTQIA w Polsce) i stereotypy związków dwóch osób jednej płci.
- Pełna treść kwestionariusza znajduje się w Załączniku 1 niniejszego raportu.

Wyniki

Najważniejszym celem badania była diagnoza poparcia Polek i Polaków dla formalizacji związków jedнопłciowych. W pierwszej części znajdują się zatem wyniki analiz poziomu akceptacji różnych form oficjalnego zawierania związków przed dwie osoby tej samej płci oraz analiza gotowości Polek i Polaków do przyznania związkom jedнопłciowym praw, które przysługują już małżeństwom.

Poszukiwaliśmy również odpowiedzi na pytanie, kim są zwolennicy i przeciwnicy formalizacji związków jedнопłciowych i z czym może wiązać się poparcie. Sprawdzaliśmy zatem przede wszystkim, jaki jest poziom poparcia formalizacji związków jedнопłciowych w różnych grupach społecznych. W drugiej części raportu przedstawiliśmy zróżnicowanie poparcia w grupach wyróżnionych ze względu na zmienne socjodemograficzne, w trzeciej zaś części analizujemy grupy o różnych przekonaniach religijnych i politycznych. W ostatniej części raportu badamy relacje między poparciem formalizacji związków jedнопłciowych

a przekonaniami dotyczącymi bezpośrednio społeczności LGBTQIA¹, czyli z: dystansem społecznym do tej grupy, homofobią i stereotypami związków jedнопłciowych.

W większości analiz skupiamy się na poparci dwóh metod formalizacji związków jedнопłciowych (spośród czterech uwzględnionych w badaniu): na związkach partnerskich oraz na cywilnych małżeństwach jedнопłciowych. Wyboru takiego dokonaliśmy ze względu na założenia projektu, w ramach którego badania były przeprowadzane. Na tych właśnie metodach formalizacji skupia się też główny nurt debaty o równości małżeńskiej w społeczności LGBTQIA.

Analizowaliśmy również, czym różnią się zwolennicy, przeciwnicy i osoby nie posiadające opinii na temat formalizacji związków jedнопłciowych w Polsce. W wielu fragmentach tego raportu osoby wyrażające poparcie dla jedнопłciowych małżeństw cywilnych oraz związków partnerskich ujmowani są łącznie jako „zwolennicy”, a osoby które wyraziły sprzeciw wobec obydwu – jako „przeciwnicy”. Czynimy tak dlatego, że poglądy

na te dwie metody formalizacji związków jedнопłciowych są ze sobą silnie związane.

Niezależnie od grupowania, staraliśmy się we wszystkich częściach zwrócić uwagę na różnice między akceptacją jedнопłciowych małżeństw cywilnych i związków partnerskich.

¹ LGBTQIA – (ang.) Lesbian, Gay, Bisexual, Transsexual, Queer, Intersexual and Asexual, społeczność lesbijek, gejów, osób biseksualnych, transseksualnych, queer, interseksualnych oraz aseksualnych.

Wyniki

Prawa osób w związkach jedнопłciowych w oczach Polek i Polaków

wykras 1

Akceptacja różnych metod formalizacji związków dwóch osób tej samej płci w społeczeństwie polskim.

Pytanie: Czy zgodził(a)by się Pan(i), by pary dwóch osób tej samej płci miały w Polsce prawo do:

1. zawierania związku partnerskiego – umowy spiswanej przed notariuszem
2. zawierania związku partnerskiego w Urzędzie Stanu cywilnego
3. zawierania małżeństwa w Urzędzie Stanu Cywilnego
4. zawierania małżeństwa – ślubu kościelnego

Głównym celem niniejszego badania było sprawdzenie, na ile Polki i Polacy są gotowi zaakceptować formalizację związków jedнопłciowych i przyznać osobom w takich związkach prawa przysługujące małżeństwom. Poniżej prezentujemy wyniki związane z tymi właśnie zagadnieniami.

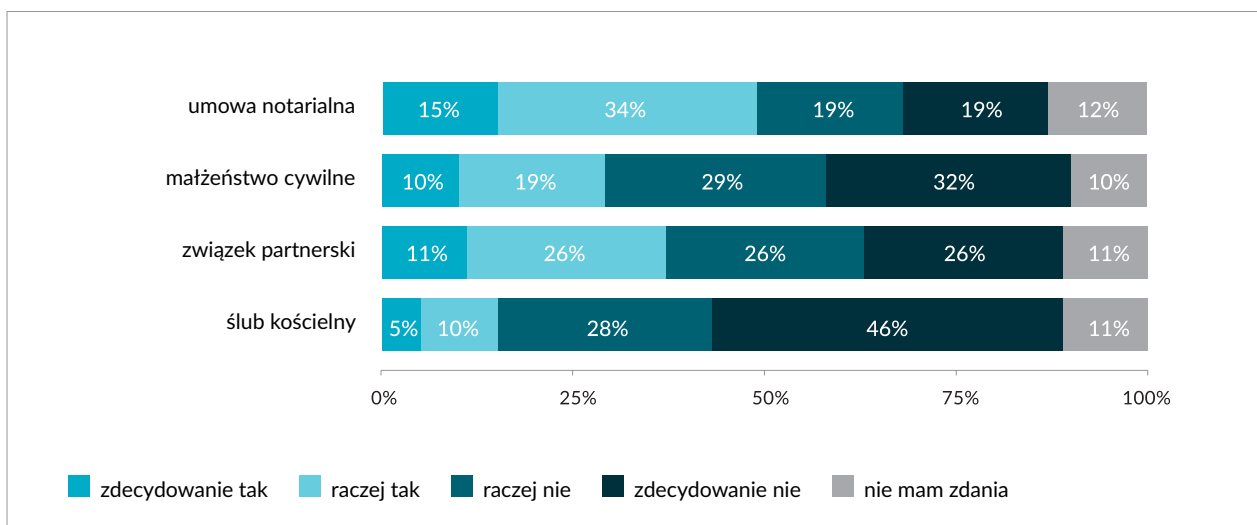
Poparcie dla różnych metod formalizacji związków jedнопłciowych

Badani określali swoją akceptację czterech metod formalizacji związków: 1) umowy spiswanej przed notariuszem, 2) związku partnerskiego zawieranego w Urzędzie Stanu Cywilnego (USC), 3) małżeństwa

zawieranego w USC oraz 4) ślubu kościelnego. O każdej z tych form wypowiedzieli się oddzielnie.

Zgodnie z przewidywaniami, im bardziej forma zawierania związków jedнопłciowych podobna jest do tradycyjnych małżeństw, tym mniej osób ją akceptuje; Najwięcej osób zgadza się na wprowadzenie formalizacji związków w formie umowy zawieranej przed notariuszem, najmniej zaś na ślub kościelny.

Warto zwrócić uwagę na fakt, iż akceptacja tradycyjnych form zawierania związków nie jest jednoznaczna ze zgodą na formy mniej tradycyjne (czyli na formy pośrednie z punktu widzenia dążenia do całkowitej równości małżeńskiej). Dla przykładu wśród osób popierających

Prawa osób w związkach jedнопłciowych w oczach Polek i Polaków

formalizację związków poprzez ślub kościelny 16% nie wyraża zgody na umowy spiswane przed notariuszem, a 13% sprzeciwia się zawieraniu związków partnerskich w Urzędzie Stanu Cywilnego.

Nie sposób jednak zaprzeczyć, że poparcie dla jednej metody formalizacji związków jest związane z poglądami na pozostałe. Dla przykładu wśród osób wyrażających poparcie dla związku partnerskiego zawieranego w Urzędzie Stanu Cywilnego aż 72% popiera również małżeństwa zawierane w USC (poparcie dla obydwu form koreluje na poziomie 0,83). Związki pomiędzy akceptacją dla różnych metod formalizacji zawarte są w tabeli poniżej.

Korelacje poparcia dla różnych metod formalizacji związków jedнопłciowych**

	Umowa przed notariuszem	Związek w USC	Małżeństwo w USC	Ślub kościelny
Umowa przed notariuszem	(1)	0,65*	0,55*	0,31*
Związek w USC	0,65*	(1)	0,79*	0,54*
Małżeństwo w USC	0,55*	0,79*	(1)	0,65*
Ślub kościelny	0,31*	0,55*	0,65*	(1)

*Wszystkie korelacje są istotne statystycznie (istotność na poziomie $p < 0,01$).

**Korelacja jest miarą powiązań dwóch wskaźników – im jest wyższa, tym bardziej dwa badane poglądy są powiązane (korelacja=0 oznacza brak związku, a korelacja 1 oznacza, że odpowiedzi na dwa badane pytania są identyczne). Dla przykładu korelacja 0,65 oznacza, że znając odpowiedzi na jedno z pytań możemy w 65% przewidzieć odpowiedzi na drugie.

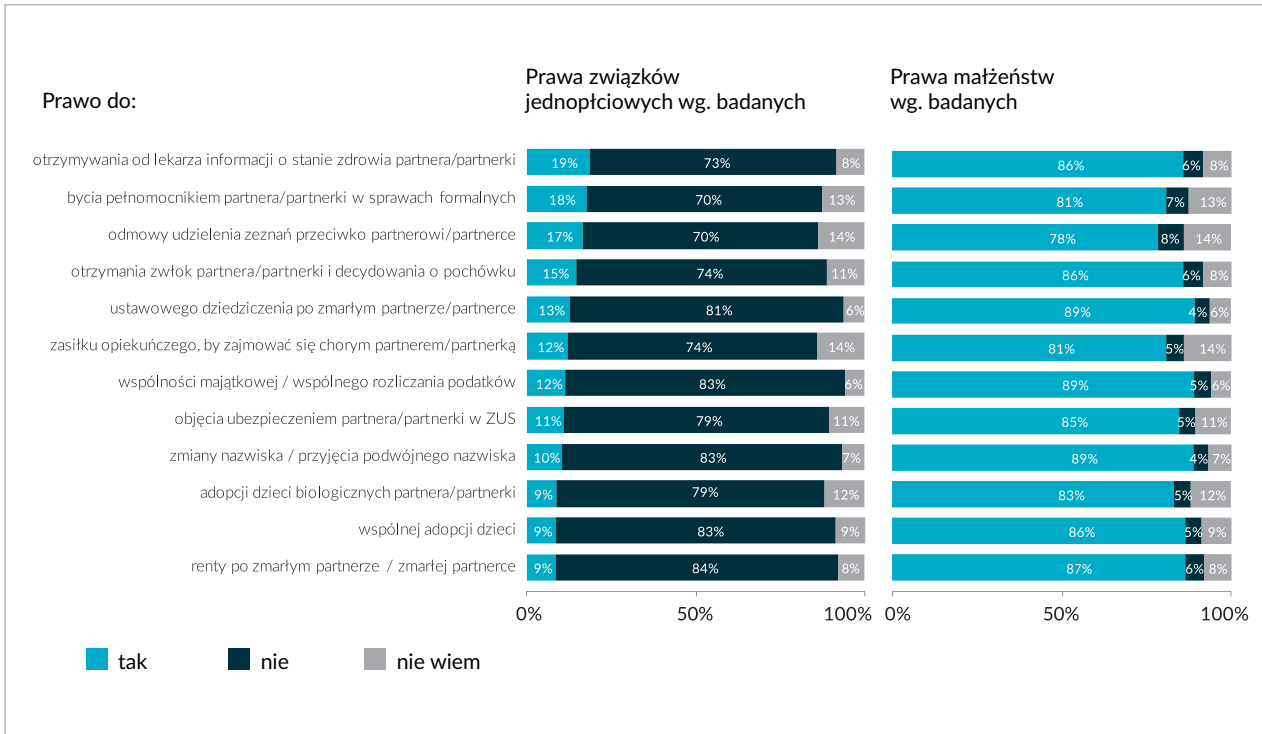
Postawy wobec praw osób w związkach jedнопłciowych

Jednym z naszych celów było zbadanie, czy Polacy posiadają wiedzę o zakresie praw przysługujących osobom w związkach jedнопłciowych. Analiza tego zagadnienia może być pomocna w określeniu, czy brak wiedzy na temat obecnej sytuacji prawnej osób w związkach jedнопłciowych stanowi istotną przyczynę sprzeciwu wobec wprowadzenia do polskiego prawa formalizacji takich związków.

Wyniki wskazują jednoznacznie, że większość badanych zdaje sobie sprawę, iż prawa przysługujące małżeństwom nie obowiązują dla osób w związkach jedнопłciowych. Jednocześnie wiedza ta nie musi oznaczać szczegółowej znajomości praw. Zadaliśmy bowiem pytanie o prawo nie przysługujące żadnej z grup (prawo do podjęcia decyzji o zaprzestaniu leczenia partnera/ki / małżonka/ki w szpitalu, gdy jest on/a nieprzytomny/a). W odpowiedzi 88% badanych stwierdziło (zgodnie z prawdą),

Prawa osób w związkach jedнопłciowych w oczach Polek i Polaków

że prawo to nie przysługuje osobom w związkach jedнопłciowych i aż 72% badanych odpowiedziało (błędnie), że małżonkowie prawo takie posiadają. Można więc domniemywać, że duża część Polaków nie posiada szczegółowej wiedzy na temat pojedynczych praw osób pozostających w związku (tak małżeńskim, jak nieformalnym), a odpowiadając kierują się ogólną prawidłowością „małżonkowie posiadają liczne uprawnienia, zaś osoby w związkach nieformalnych – nie”.

Co więcej, przekonanie że osobom w związkach jedнопłciowych przysługuje część praw małżeńskich było wśród badanych związane z wyższym poparciem dla

formalizacji związków jedнопłciowych². Można domniemywać, że zwolennicy formalizacji postrzegają świat przez pryzmat swoich preferencji, lub też że znają oni metody uzyskania praw o które pytaliśmy inaczej niż przez zawarcie związku. Nieprawdopodobne wydaje się jednak stwierdzenie, że brak wiedzy jest powszechną przyczyną sprzeciwu wobec formalizacji.

Niezależnie od diagnozy wiedzy Polaków, badaliśmy też poparcie dla przyznania poszczególnych praw parom jedнопłciowym. Większość badanych przez nas praw dla związków jedнопłciowych uzyskała akceptację 50–60% Polek

wykres 2

Wiedza Polek i Polaków o prawach przysługujących obecnie w Polsce małżeństwom heteroseksualnym i związkom dwóch osób tej samej płci

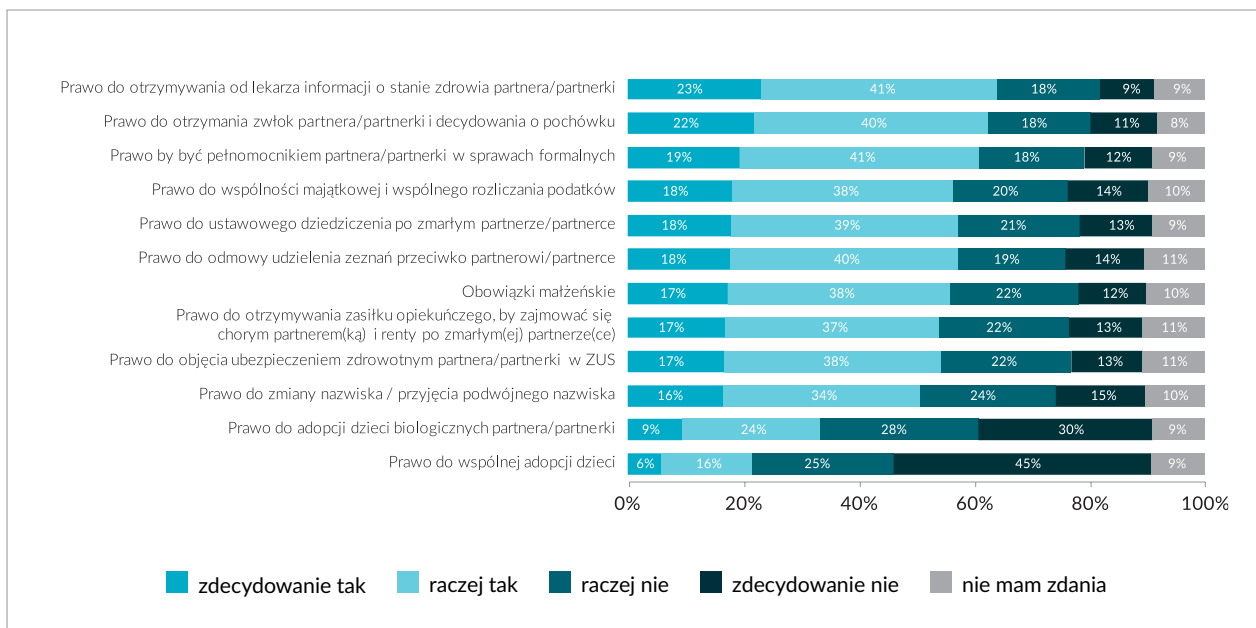
Pytanie: Przeczytam

Panu/i teraz listę różnych praw dotyczących osób w stałych związkach. Proszę wysłuchać każdego z nich i powiedzieć, czy w chwili obecnej w Polsce:

- przysługuje ono osobom żyjącym w stałym związku z osobą tej samej płci, oraz
- przysługuje ono osobom, które zawarły małżeństwo.

² Korelacje przekonania o dostępności praw małżeńskich dla osób w związkach jedнопłciowych z poparciem dla różnych metod formalizacji wynoszą od 0,21 - 0,28 przy istotności $p < 0,00$.

Prawa osób w związkach jedнопłciowych w oczach Polek i Polaków

wykres 3

Zgoda na przyznanie praw osobom w związkach jedнопłciowych.

Pytanie: Gdyby w najbliższej przyszłości w Polsce prawo było tworzone na nowo, czy wyraził(a)by Pan(i) zgodę na to, by osoby, które żyją w stałym związku z osobą tej samej płci miały [prawo do] ...

i Polaków. Jedynym wyjątkiem, przy którym zabrakło poparcia większości, było prawo do adopcji dzieci. Choć wyniki były zróżnicowane dla pytań o adopcję wspólną i adopcję dziecka partnera/partnerki, poziom poparcia dla tych praw nie przekraczał (odpowiednio) 22 i 33%.

Najbardziej akceptowane były prawa dotyczące sytuacji kryzysowych (otrzymywanie informacji o stanie zdrowia partnera/partnerki oraz otrzymania zwłok i decyzji o pochówku). Wydaje się też, że prawa uzyskujące największe poparcie to jednocześnie te, o których najczęściej wspomniano w mediach i kampaniach społecznych.

Wśród praw, które zyskały poparcie większości, najniższą akceptację miało prawo do zmiany nazwiska na nazwisko partnera/partnerki, lub przyjęcia podwójnego nazwiska – a zatem prawo

o znaczeniu wyłącznie symbolicznym – oraz prawa związane z wydatkami z budżetu państwa.

Obok praw osób w związkach jedнопłciowych, zapytaliśmy też o obowiązki małżeńskie (w tym o obowiązki wierności, współdziałania dla dobra związku, pozostawania we wspólnym pożyciu i wzajemnej pomocy). Ocena przyjęcia obowiązków małżeńskich przez osoby w związkach jedнопłciowych nie wyróżniała się na tle oceny praw. Idea, by obowiązywały nie tylko małżonków różnej płci, lecz także osoby w związkach jedнопłciowych była akceptowana przez 55% badanych.

Poparcie wobec formalizacji związków jedнопłciowych a zmienne demograficzne

Oprócz ogólnej diagnozy poparcia dla formalizacji związków jedнопłciowych w całym społeczeństwie polskim, staraliśmy się zidentyfikować grupy społeczne o wysokim i niskim poziomie rzeczoności poparcia. W kolejnej części raportu sprawdzamy zatem, które zmienne demograficzne mają związek z poparciem dla formalizacji związków jedнопłciowych, w których grupach odnajdziemy najczęściej zwolenników, a w których dominują przeciwnicy. Ze względu na założenia

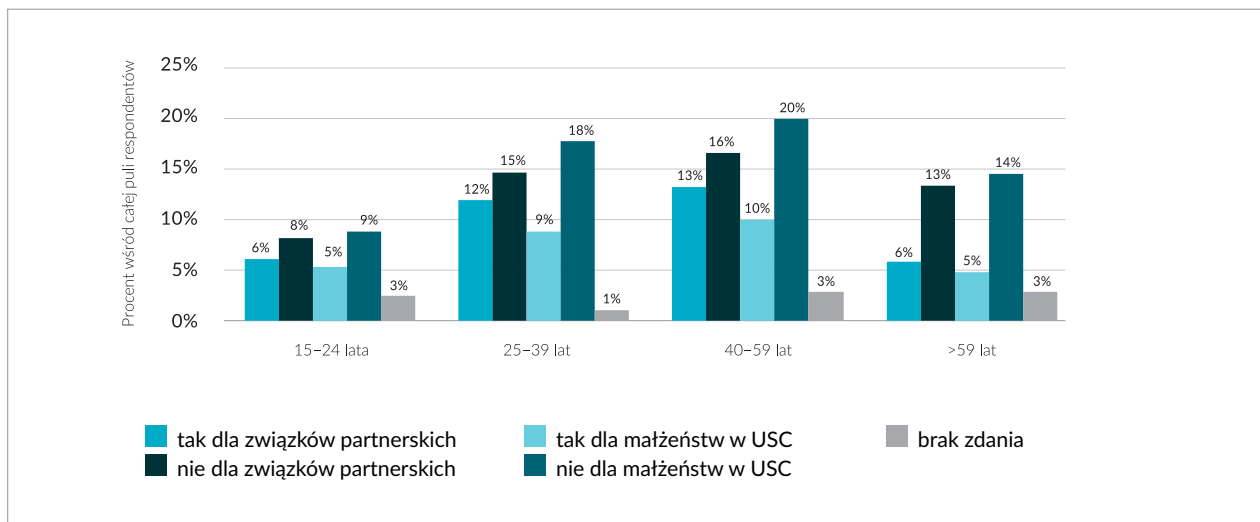
badania, skupiamy się na postawach wobec jedнопłciowych związków partnerskich i jedнопłciowych małżeństw cywilnych.

Poparcie formalizacji związków jedнопłciowych a wiek

Akceptacja formalizacji związków jedнопłciowych jest słabo i negatywnie skorelowana z wiekiem³. Starsi badani wyrażali niższe poparcie dla formalizacji związków jedнопłciowych. Nie można jednak jednoznacznie powiedzieć, że wraz z wiekiem poparcie dla formalizacji związków jedнопłciowych spada. Można raczej

wykras 4

Poparcie dla różnych metod formalizacji związków jedнопłciowych w grupach wiekowych.

3 Korelacje: $r=-0,125$ przy istotności $p<0,00$ dla związków partnerskich i $r=0,113$ przy $p<0,00$ dla małżeństw jedнопłciowych

Poparcie wobec formalizacji związków jednopłciowych a zmienne demograficzne

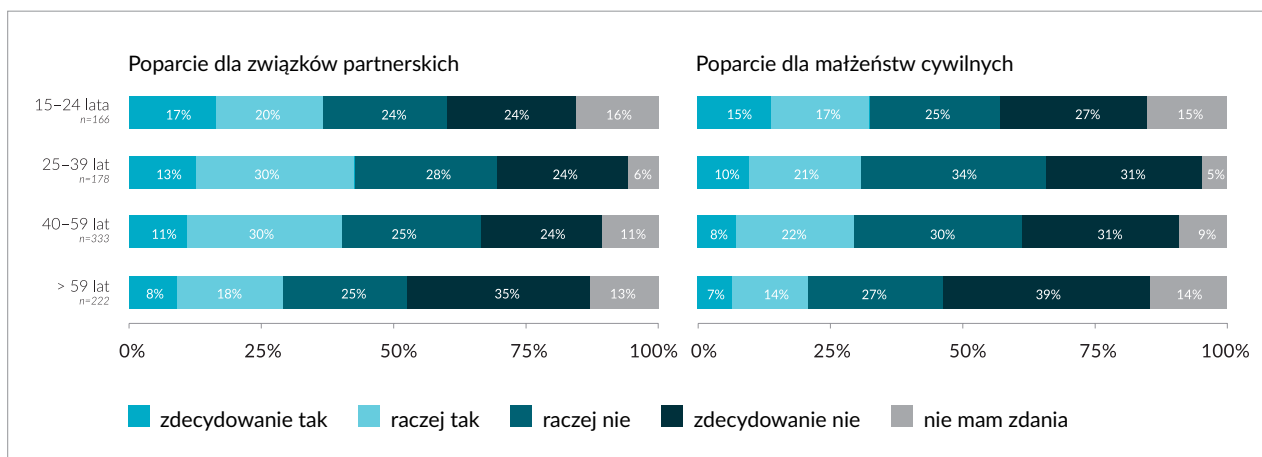
podejrzewać, że akceptacja formalizacji jest zależna nie tyle od samego wieku badanych, ale od grupy wiekowej (lub pokoleniowej), do której należą.

Większość grup wiekowych nie różniła się między sobą istotnie pod względem poglądów na formalizację związków jednopłciowych – poparcie było stosunkowo jednorodne w grupach obejmujących wiek 15–59 lat⁴.

Najmłodsi badani (15–24 lata), często uważani za konserwatywnych, nie różnili się od dwóch kolejnych grup wiekowych ani pod względem częstości poparcia dla związków partnerskich, ani pod względem poparcia dla małżeństw cywilnych (choć wśród popierających w najmłodszej grupie było więcej odpowiedzi

„zdecydowanie tak” niż w pozostałych grupach). Częściej niż każda z tych grup deklarowali oni jednak brak zdania w tej sprawie. Grupy w wieku 25–39 lat i 40–59 lat nie różnią się istotnie pod względem poparcia dla badanych metod formalizacji związków jednopłciowych, w starszej z tych grup więcej było osób deklarujących brak opinii na ten temat.

Jedyną grupą wiekową wyróżniającą się na tle pozostałych badanych pod względem poglądów na formalizację związków była grupa najstarsza (osoby w wieku 60 lat i więcej). Rzadziej niż każda z pozostałych grup deklarowali oni poparcie tak dla związków partnerskich, jak i dla małżeństw jednopłciowych.

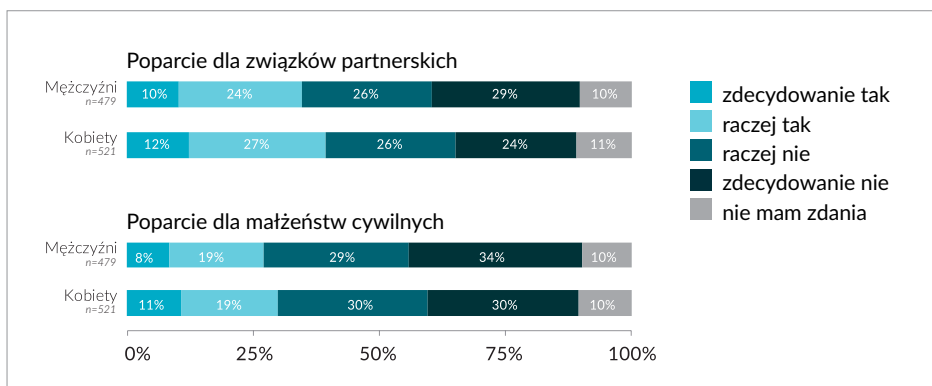

wykres 5

Poparcie dla związków partnerskich i jednopłciowych oraz małżeństw cywilnych w grupach wiekowych.

4 Istotności dla wszystkich porównań między tymi grupami $p > 0,05$ w badaniu testem t-Studenta dla prób niezależnych.

Poparcie wobec formalizacji związków jednołciowych a zmienne demograficzne

wykres 6

Poparcie dla związków partnerskich i jednołciowych małżeństw cywilnych wśród kobiet i mężczyzn.

Poparcie formalizacji związków jednołciowych a płeć biologiczna

Nie odnaleziono istotnych statystycznie różnic między kobietami a mężczyznami pod względem poparcia dla formalizacji związków dwóch osób tej samej płci. Kobiety tak samo często jak mężczyźni wyrażały zgodę na cywilne małżeństwa jednołciowe i tak samo często popierały związki partnerskie⁵.

Jednak w grupie kobiet korelacja między akceptacją małżeństw i akceptacją związków partnerskich była wyższa niż w grupie mężczyzn⁶. Oznacza to, że mężczyźni bardziej niż kobiety różnicowali swoje opinie w zależności od metody formalizacji związków.

Poparcie formalizacji związków jednołciowych a miejsce zamieszkania

Wielkość miejsca zamieszkania była stosunkowo słabo związana z akceptacją dla formalizacji związków jednołciowych. Poparcie dla umów notarialnych i związków partnerskich były zupełnie niezależne od wielkości miejscowości, w której mieszka respondent⁷. Zależność między poparciem dla małżeństw jednołciowych zawieranych w Urzędzie Stanu Cywilnego a wielkością miejsca zamieszkania była niezwykle słaba⁸. Najsilniejsze różnice ze względu na miejsce zamieszkania zaobserwowaliśmy w poziomie akceptacji dla jednołciowych ślubów kościelnych⁹.

5 W badaniu różnic w odpowiedziach kobiet i mężczyzn testem Chi-kwadrat Pearsona $p=0,36$ dla związków partnerskich i $0,56$ dla małżeństw cywilnych.

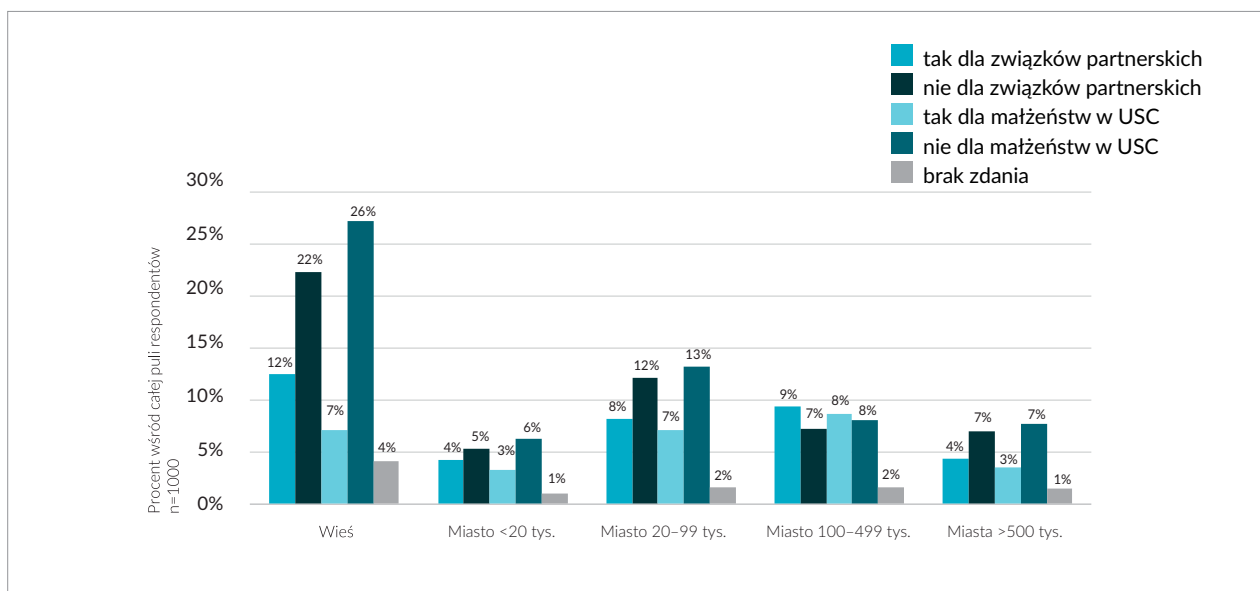
6 Korelacje odpowiednio $0,83$ w grupie kobiet i $0,75$ wśród mężczyzn, różnica istotna statystycznie w badaniu testem Fishera; $p<0,00$.

7 Brak korelacji wielkości miejsca zamieszkania z siłą poparcia dla umów cywilnych i związków partnerskich, choć zależność taką można było zaobserwować w podziale respondentów na grupy, badanej testem Chi-kwadrat Pearsona.

8 Korelacja na poziomie $0,07$ przy istotności $0,03$.

9 Korelacja $r=0,12$ przy $p<0,00$.

Poparcie wobec formalizacji związków jednopłciowych a zmienne demograficzne

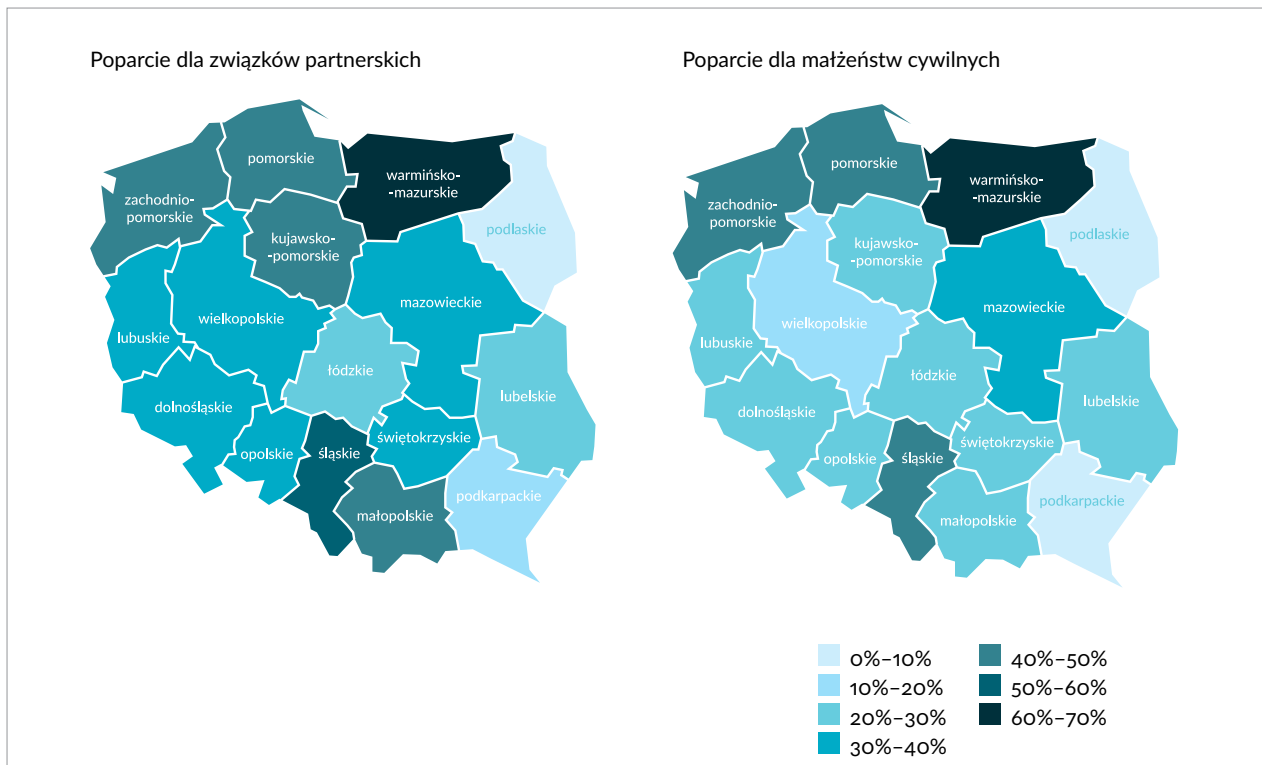

wykres 7

**Poparcie dla formalizacji
związków jednopłciowych
a miejsce zamieszkania.**

Najbardziej znacząca różnica pomiędzy stosunkiem do jednopłciowych małżeństw cywilnych i związków partnerskich występuje na wsi, gdzie związki partnerskie są popierane prawie dwukrotnie częściej (choć we wszystkich wielkościach miejscowości różnice między podejściem do tych dwóch metod formalizacji są istotne statystycznie). Na wsi największa jest również przewaga przeciwników formalizacji nad jej zwolennikami. Może się zatem wydawać paradoksalne, że największą grupę zwolenników związków partnerskich również znajdziemy na wsi; Wynika to z faktu, że wystarczająco duża część populacji Polski mieszka poza miastami. Najmniejsza różnica między poparciem dla związków partnerskich i małżeństw jednopłciowych występuje w miastach średniej wielkości, to też jedyne miejsca, gdzie poparcie przekracza sprzeciw wobec formalizacji związków jednopłciowych.

Poparcie wobec formalizacji związków jednopłciowych a zmienne demograficzne

Poparcie dla formalizacji związków jednopłciowych jest silnie zróżnicowane ze względu na województwa. Najwyższą zgodę na formalne związki jednopłciowe zaobserwowano w województwie warmińsko-mazurskim (tak dla związków partnerskich, jak i małżeństw) oraz na Pomorzu. Najniższe poparcie zaobserwowano w województwach podlaskim i podkarpackim – jednak ze względu na fakt, że próba badanych była reprezentatywna dla Polek i Polaków, nie dla pojedynczych województw, wnioski o najmniej zaludnionych obszarach powinny być traktowane z ostrożnością, dopóki nie zostaną

potwierdzone w kolejnych badaniach (dotyczy to zwłaszcza stosunkowo słabo reprezentowanego w grupie badanych województwa podlaskiego).

W województwach warmińsko-mazurskim i łódzkim poparcie dla małżeństw jednopłciowych przewyższało poparcie dla związków partnerskich (choć różnica ta nie była istotna statystycznie¹⁰). Poziom akceptacji tych dwóch metod formalizacji związków był istotnie różny w województwach: kujawsko-pomorskim, małopolskim i wielkopolskim¹¹ oraz opolskim, dolnośląskim i śląskim¹².

rysunek 1

Poparcie dla formalizacji związków jednopłciowych w województwach.

¹⁰ Badanie testem t-Studenta dla prób zależnych ($p < 0,05$).

¹¹ Z istotnością na poziomie $p < 0,01$.

¹² Z istotnością na poziomie $p < 0,05$.

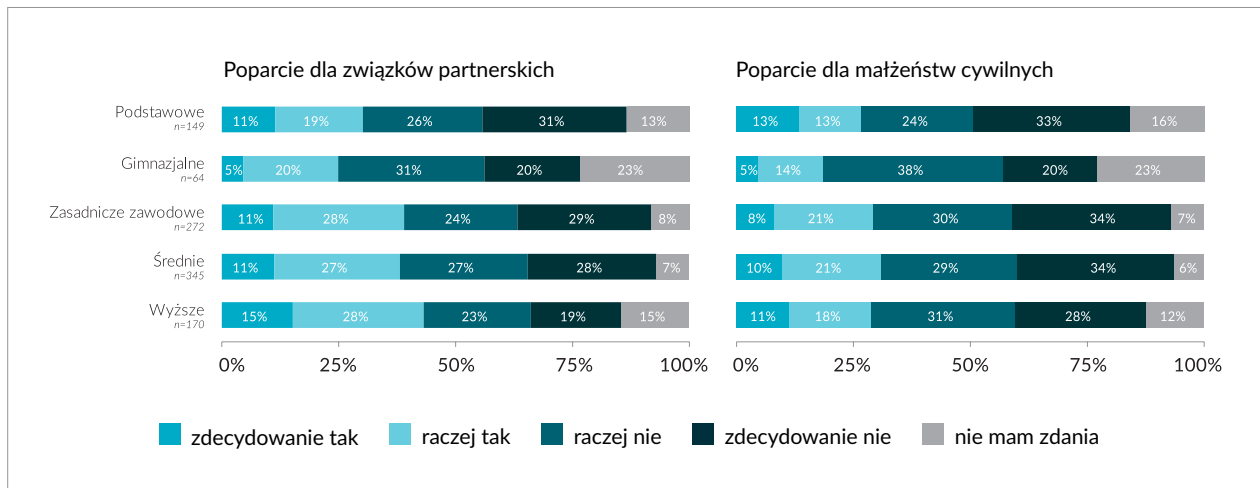
Poparcie wobec formalizacji związków jednopłciowych a zmienne demograficzne

Poparcie formalizacji związków jednopłciowych a wykształcenie

Akceptacja związków partnerskich jest bardzo słabo związana z wykształceniem¹³, a dla poparcia jednopłciowych małżeństw cywilnych związku z wykształceniem nie zaobserwowano w ogóle. Grupy o różnym wykształceniu różniły się przede wszystkim udziałem odpowiedzi „nie mam zdania”¹⁴.

Porównania pomiędzy poszczególnymi grupami o różnym wykształceniu¹⁵ również wskazały tylko na pojedyncze różnice, na podstawie których trudno wyciągać ogólne wnioski. Osoby z wykształceniem zasadniczym

zawodowym i średnim nie różniły się istotnie w poglądach na formalizację (na każdą z form), a od osób z wykształceniem wyższym obydwie grupy różniły się wyłącznie liczbą osób deklarujących brak zdania. Osoby z wykształceniem wyższym, wśród których zaobserwowano najwyższe poparcie dla związków partnerskich, różniły się pod tym względem istotnie tylko od dwóch najmniej wykształconych grup (wykształcenie podstawowe i gimnazjalne). Pod względem poziomu poparcia dla jednopłciowych małżeństw cywilnych, osoby z wyższym wykształceniem nie różniły się od pozostałych grup badanych.

wykres 8

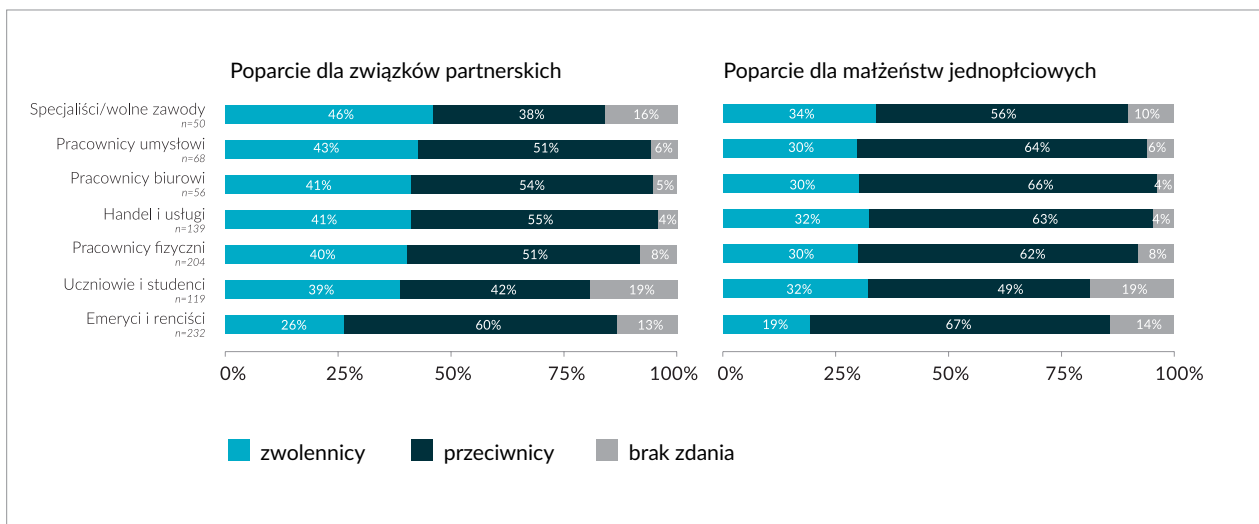
Poparcie dla formalizacji związków jednopłciowych w grupach o różnym wykształceniu.

13 Korelacja $r=0,08$ przy istotności $p<0,05$.

14 W badaniu testem Chi-kwadrat Pearsona „nie mam zdania” to jedyna kategoria odpowiedzi różniująca grupy istotnie, $\chi^2 = 26,5$; $p<0,00$.

15 Przeprowadzane testem t-Studenta dla prób niezależnych.

Poparcie wobec formalizacji związków jednopłciowych a zmienne demograficzne

wykres 9

Poparcie dla formalizacji związków jednopłciowych w grupach zawodowych

Najbardziej wyróżniającą się grupę stanowiły osoby z wykształceniem gimnazjalnym, wśród których poparcie dla formalizacji było najniższe. Osoby w tej grupie istotnie rzadziej niż osoby z wykształceniem średnim i wyższym popierały małżeństwa cywilne oraz rzadziej niż osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym akceptowały związki partnerskie.

W grupie o wykształceniu podstawowym – w przeciwieństwie do pozostałych grup – nie było istotnych różnic między postawą wobec związków partnerskich a postawą wobec małżeństw cywilnych¹⁶.

Poparcie dla formalizacji związków a sytuacja zawodowa

Poparcie dla formalizacji związków partnerskich jest silnie zróżnicowane w grupach o różnej sytuacji zawodowej¹⁷.

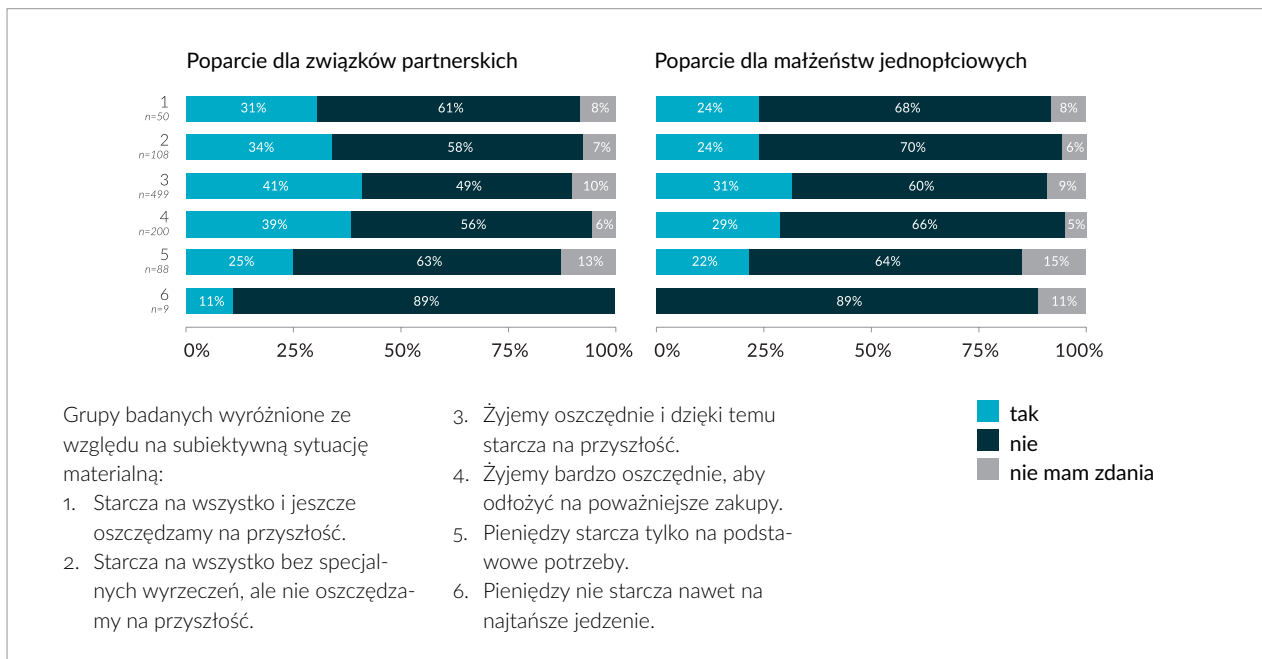
O części grup zawodowych nie możemy wyciągać jednoznacznych wniosków ze względu na małą liczebność osób reprezentujących je w badaniu. Dla przykładu rolnicy i osoby bezrobotne byli w przeważającej większości przeciwni formalizacji związków jednopłciowych, a ponad połowa przedsiębiorców i osób zajmujących się domem popierała formalizację – jednak liczebność żadnej z grup nie przekroczyła 35 osób. Poniżej prezentujemy odpowiedzi grup nieco liczniej reprezentowanych, mając na uwadze że interpretację tej części wyników należy potwierdzić w kolejnych badaniach.

Zdecydowanie najniższe poparcie dla formalizacji związków jednopłciowych wyrażali emeryci i renciści, najwyższą zaś specjaliści i osoby wykonujące wolne zawody. W dużej części grup zawodowych poparcie dla związków

¹⁶ Badanie testem prób zależnych, $t=-1,0$; $p=0,31$.

¹⁷ W badaniu testem chi-kwadrat Pearsona $\chi^2=62,8$; $p<0,00$.

Poparcie wobec formalizacji związków jednopłciowych a zmienne demograficzne

wykres 10

Poparcie dla formalizacji związków jednopłciowych a subiektywna sytuacja materialna.

partnerskich przewyższało poparcie dla małżeństw. Grupy, w których zaobserwowano różnice w podejściu do tych dwóch metod formalizacji to: specjaliści i osoby wykonujące wolne zawody, pracownicy umysłowi, osoby zajmujące się handlem i usługami, pracownicy fizyczni, emeryci i renciści oraz uczniowie i studenci.¹⁸

Poparcie formalizacji związków jednopłciowych a sytuacja materialna

Zależność między subiektywną sytuacją materialną a poparciem dla formalizacji

związków jednopłciowych jest krzywoliniowa¹⁹. Oznacza to, że najwyższe poparcie dla formalizacji związków jednopłciowych prezentują grupy o „średniej” sytuacji materialnej, czyli grupy deklarujące, że z konieczności żyją oszczędnie. Im bardziej subiektywne dochody różnią się od takiej sytuacji, tym niższe poparcie dla formalizacji związków. Najślabsze poparcie wyrażały więc dwie grupy o najgorszej sytuacji materialnej²⁰ oraz grupa w najbardziej dogodnej sytuacji materialnej.

Jednocześnie różnice w poparciu dla cywilnych małżeństw jednopłciowych

¹⁸ Wyniki badania różnic między poziomem poparcia jednopłciowych małżeństw cywilnych i związków partnerskich wynosiły: $t(41)=-2,1$; $p=0,03$ dla specjalistów i osób wykonujących wolne zawody, $t(62)=-2,3$; $p=0,02$ dla pracowników umysłowych, $t(52)=-2,4$; $p=0,02$ dla osób zajmujących się handlem i usługami, $t(131)=-2,6$; $p=0,01$ dla pracowników fizycznych, $t(191)=-3,2$; $p<0,00$ dla emerytów i rencistów oraz $t(95)=-2,4$; $p=0,02$ dla uczniów i studentów.

Wyniki badań, w których nie stwierdzono różnic między poziomem poparcia jednopłciowych małżeństw cywilnych i związków partnerskich wynosiły: $t(15)=0,99$; $p=0,33$ dla przedsiębiorców; $t(-5)=-1,3$; $p=0,25$ dla kadry zarządzającej, $t(15)=-1,06$; $p=0,30$ dla rolników, $t(32)=-1,6$; $p=0,11$ dla osób zajmujących się domem i $t(20)=-1,6$; $p=0,12$ dla innych niepracujących.

¹⁹ Istotność modelu to 0,33 dla związków partnerskich i 0,16 dla małżeństw, przy nieistotnym efekcie liniowym.

²⁰ O bardzo słabo reprezentowanej w badaniu grupie osób w najgorszej sytuacji materialnej możemy wnioskować również na podstawie modelu wynikającego z całości danych.

Poparcie wobec formalizacji związków jednopłciowych a zmienne demograficzne

i związków partnerskich były istotne tylko w grupach „żyjących oszczędnie” i w grupie nieco majątniejszej, wybierającej odpowiedź „Starcza na wszystko, ale nie oszczędzamy na przyszłość”²¹. Poglądy na związki partnerskie i małżeństwa były takie same (nie różniły się istotnie statystycznie) w pozostałych grupach, czyli tych deklarujących skrajne sytuacje materialne.

Poparcie formalizacji związków jednopłciowych a status formalny związku

Status formalny związku w jakim żyją badani, różnicuje ich istotnie tak pod względem poparcia dla formalizacji związków jednopłciowych (małżeństw oraz związków partnerskich), jak i częstości deklaracji braku opinii na temat formalizacji²². Dokładniejsze analizy wskazują jednak, że różnica ta jest obecna przede wszystkim między poglądami wdów i wdowców a opiniami pozostałych grup²³. Osoby owdowiałe istotnie rzadziej wyrażały poparcie dla formalizacji związków dwóch osób tej samej płci niż pozostałe grupy.

Grupa wdów i wdowców to także jedyna grupa, w której poparcie dla związków partnerskich było takie samo – lub tak samo niskie – jak poparcie dla cywilnych małżeństw jednopłciowych (różnice między tymi dwoma poglądami były nieistotne statystycznie). W pozostałych grupach deklarowano akceptację związków partnerskich istotnie częściej niż poparcie dla małżeństw cywilnych. Różnica ta była największa w grupie osób żyjących w związku małżeńskim i najmniejsza w grupie kawalerów/panien.

W badaniu zadaliśmy również pytanie o obecny związek, uwzględniające związki nieformalne. Pytanie

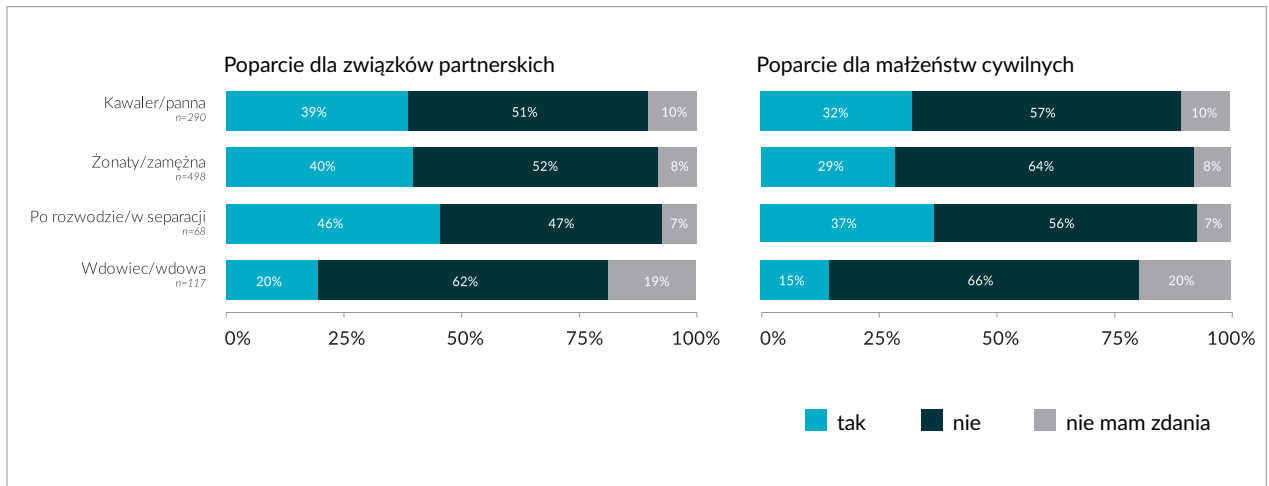
to zadane było odrębnie od pytania o status formalny związku, ponieważ kategorie odpowiedzi tych dwóch pytań nie są rozłączne – dla przykładu rozwodnicy mogą jednocześnie żyć w związku nieformalnym, mieszkając z nowym partnerem. Wyniki dotyczące osób żyjących w związkach nieformalnych trudno uogólniać na całą populację Polski, ponieważ przeważająca większość związków deklarowanych przez badanych była małżeństwami (w związku nieformalnym było łącznie 70 osób badanych). Ponadto poziom poparcia dla formalizacji nie różnił się istotnie w grupach o różnym statusie rzeczywistym związku (choć grupy były istotnie zróżnicowane pod względem częstości deklaracji „nie mam zdania”).

21 Różnice istotne na poziomie $p < 0,01$ w teście t-Studenta dla prób zależnych.

22 $\chi^2 = 55,2$; $p < 0,00$ dla związków partnerskich i $\chi^2 = 48,5$; $p < 0,00$ dla jednopłciowych małżeństw cywilnych.

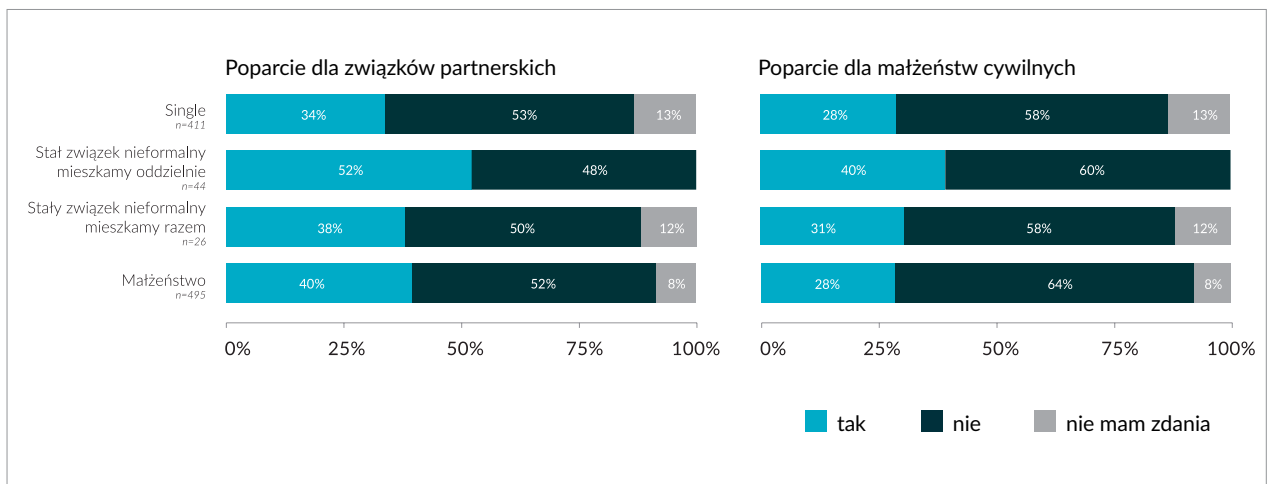
23 To jedyna różnica zaobserwowana w teście t-studenta dla grup niezależnych w trakcie porównywania grup.

Poparcie wobec formalizacji związków jednoptciowych a zmienne demograficzne

wykres 11

**Poparcie dla formalizacji
związków jednoptciowych
w grupach o różnym statusie
formalnym związku.**

wykres 12

**Poparcie dla formalizacji
związków jednoptciowych
w grupach osób żyjących
w różnych typach związków.**

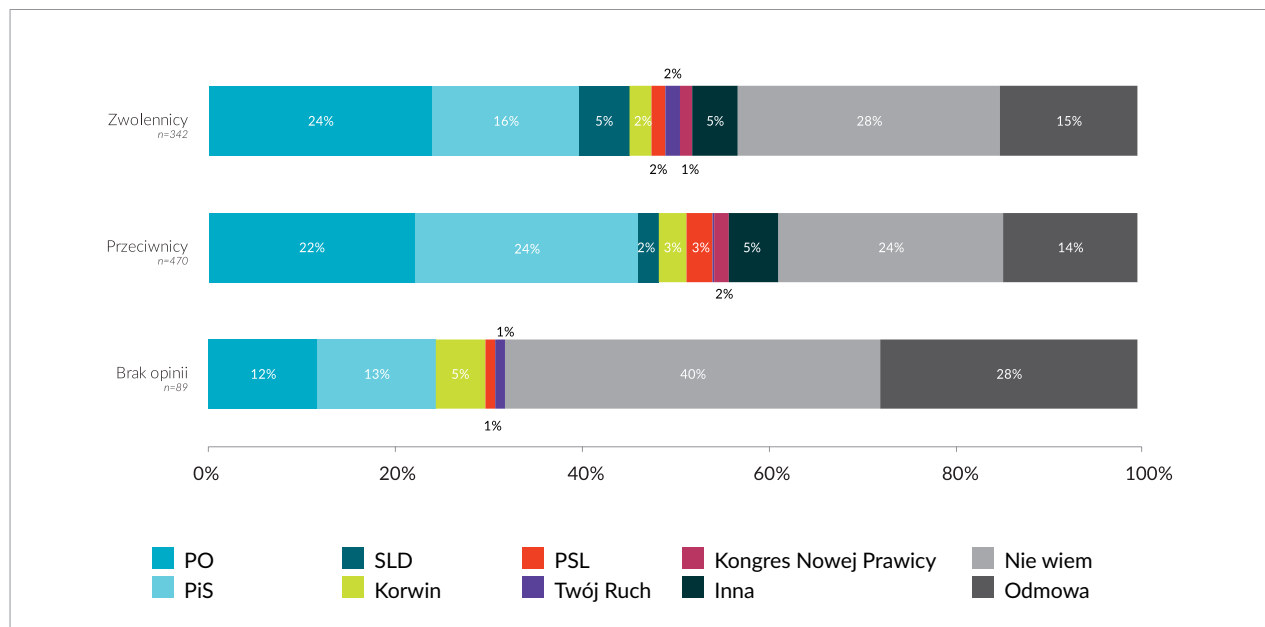
Poparcie dla formalizacji związków jedнопłciowych a przekonania

W kolejnych częściach raportu poszukujemy odpowiedzi na pytanie, kim są zwolennicy i przeciwnicy formalizacji związków jedнопłciowych. Analizujemy, czy zwolennicy i przeciwnicy formalizacji różnią się pod względem innych poglądów (w tym przekonań politycznych, religijnych i wartości życiowych, z jakimi się identyfikują) i badamy poparcie dla związków jedнопłciowych w najliczniejszych grupach społecznych.

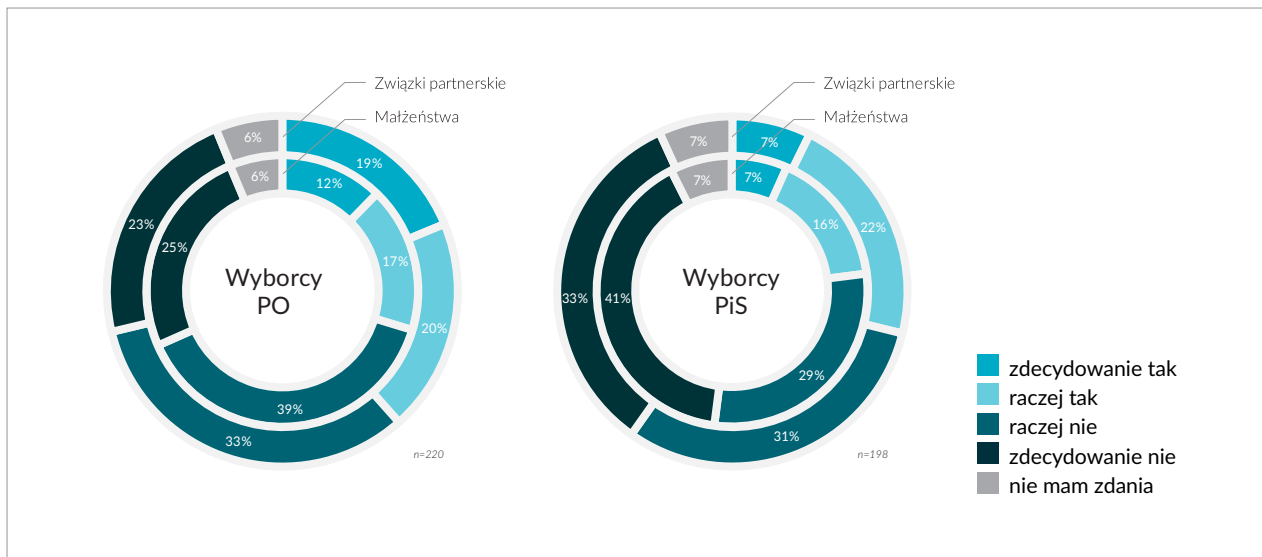
Poparcie dla formalizacji związków jedнопłciowych a preferencje polityczne

Analizowaliśmy, czy poparcie dla formalizacji związków jedнопłciowych jest związane z poglądami politycznymi. By zbadać poglądy polityczne, zadaliśmy respondentom pytanie o to, na jaką partię głosowaliby w wyborach parlamentarnych, gdyby odbywały się one w najbliższym czasie. Następnie oddzielnie analizowaliśmy odpowiedzi zwolenników (czyli osób wyrażających zgodę na związki partnerskie i jedнопłciowe małżeństwa cywilne – ujęte łącznie ze względu na

wykras 13
Poglądy polityczne zwolenników, przeciwników i osób deklarujących brak opinii w kwestii formalizacji związków jedнопłciowych.

Poparcie dla formalizacji związków jedno płciowych a przekonania

wysoką korelację tych poglądów) i zdecydowanych przeciwników formalizacji (czyli wyrażających sprzeciw wobec obu rozpatrywanych form). Oddzielnie rozpatrywaliśmy też poglądy polityczne osób, które odpowiedziały, że nie mają zdania w sprawie formalizacji związków jedno płciowych, by sprawdzić, czy grupa ta to potencjalni sojusznicy związków jedno płciowych, czy też ich poglądy są bliższe przeciwnikom formalizacji związków dwóch osób tej samej płci.

Tak wyróżnione grupy zwolenników, przeciwników i obojętnych względem formalizacji związków jedno płciowych różniły się istotnie pod względem poglądów politycznych²⁴.

Zwolennicy wyrażali istotnie wyższe od przeciwników poparcie dla SLD i Twojego Ruchu (ale nie Platformy Obywatelskiej) i niższe dla Prawa i Sprawiedliwości.

Pomimo wyższego poparcia PiS wśród przeciwników związków jedno płciowych, aż 31,5% wyborców tej partii popiera tak związki partnerskie, jak i małżeństwa jedno płciowe, a kolejne 6% nie ma zdania na ten temat (dla porównania wśród wyborców PO współczynniki te wynoszą 42,9% i 5,2%). Z drugiej strony aż 51,8% wyborców Platformy Obywatelskiej jest przeciwna obydwu metodom formalizacji związków jedno płciowych.

Warto również zwrócić uwagę na mniej licznie wskazywane partie, które wybierane były wyłącznie przez jedną z grup. Tylko zwolennicy popierali Unię Pracy, Partię Kobiet, Zielonych i Demokratów.pl, a poparcie dla Prawicy Rzeczpospolitej, Ruchu Narodowego i Ruchu Sprawiedliwości Społecznej odnaleźć można było wyłącznie wśród przeciwników formalizacji (żadne ze wskazań

wykres 14

Poparcie formalizacji związków jedno płciowych wśród wyborców Platformy Obywatelskiej i Prawa i Sprawiedliwości.

24 Istotność $p < 0,01$.

Poparcie dla formalizacji związków jednoślubiowych a przekonania

nie przekroczyło 1% w całej badanej populacji).

Osoby deklarujące, że nie mają zdania na temat obydwu metod formalizacji związków jednoślubiowych to grupa najbardziej różniąca się od pozostałych. Przede wszystkim zwraca tu uwagę fakt, że w grupie dominują osoby deklarujące brak opinii na temat partii politycznej i odmawiających odpowiedzi (łącznie aż 68%). Można zatem podejrzewać, że grupa ta nie tyle nie ma opinii na temat formalizacji związków jednoślubiowych, ile nie jest zadowolona z zainteresowania sferą społeczno-polityczną.

Poparcie dla formalizacji związków jednoślubiowych a wyznanie

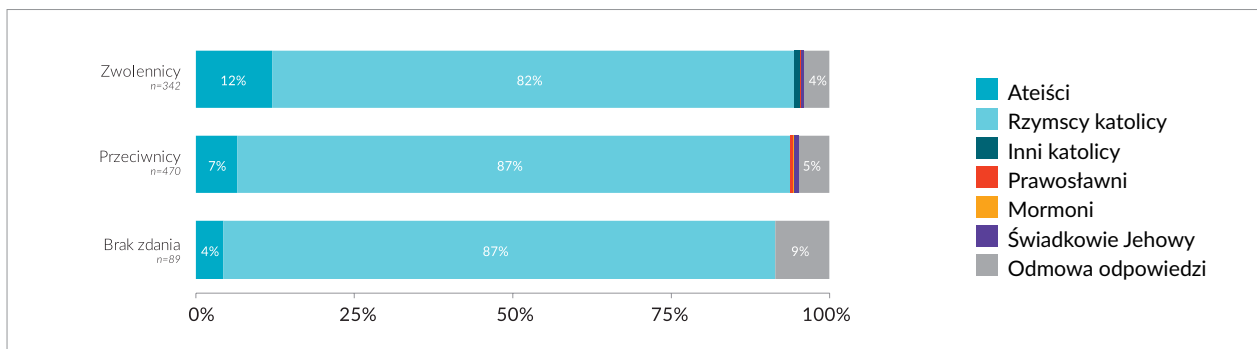
Grupy zwolenników, przeciwników i osób obojętnych wobec tematu różniły

się istotnie pod względem wyznania, z którym się identyfikują²⁵. Grupy zwolenników i przeciwników różniły się przede wszystkim pod względem udziału ateistów oraz (słabiej) pod względem udziału osób identyfikujących się z kościołem rzymskokatolickim.

Wszystkie osoby identyfikujące się z religią katolicką, ale inną niż rzymskokatolicka deklarowały poparcie dla formalizacji związków jednoślubiowych. Nie wyrażał go żaden z mormonów. Wśród świadków Jehowy, tak samo jak wyznawców prawosławia, 25% osób popierało, a 75% było przeciwnych formalizacji związków. Ponieważ jednak wyznawcy żadnej z tych religii nie przekraczali 0,5% całej populacji (a zatem nie więcej niż kilka osób badanych), trudno wyciągać ogólne wnioski dla zależności między tymi wyznaniami a poparciem związków

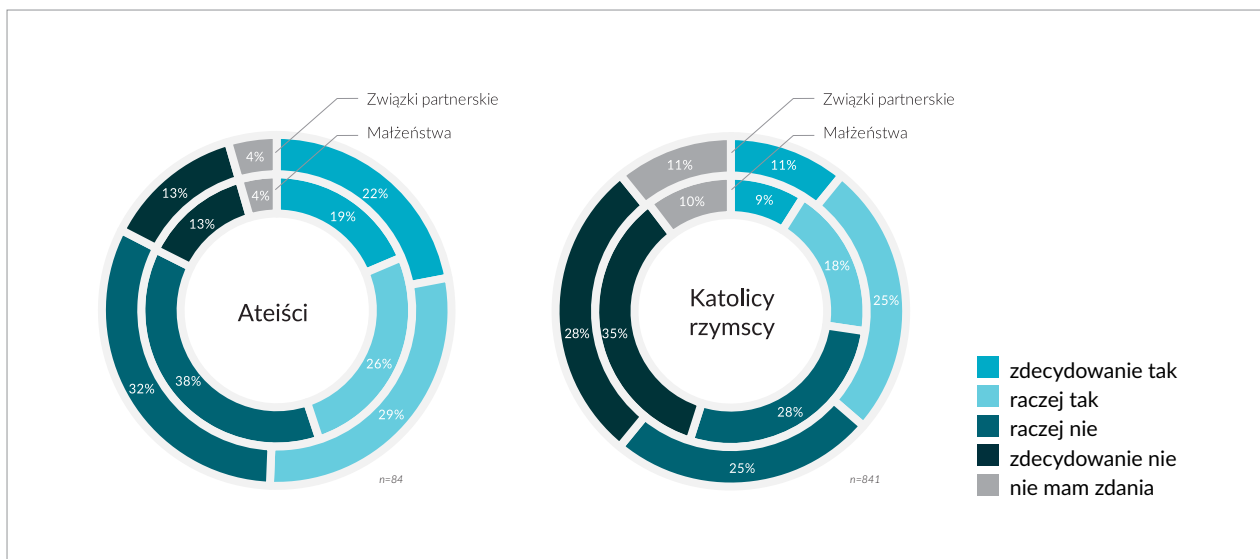
wykr. 15

Wyznania zwolenników, przeciwników i osób deklarujących brak opinii w kwestii formalizacji związków jednoślubiowych.

25 $\chi^2=22,9$; $p=0,28$.

Poparcie dla formalizacji związków jednopłciowych a przekonania

wykres 16

Poparcie formalizacji związków jednopłciowych wśród ateistów i wyznawców kościoła rzymskokatolickiego.

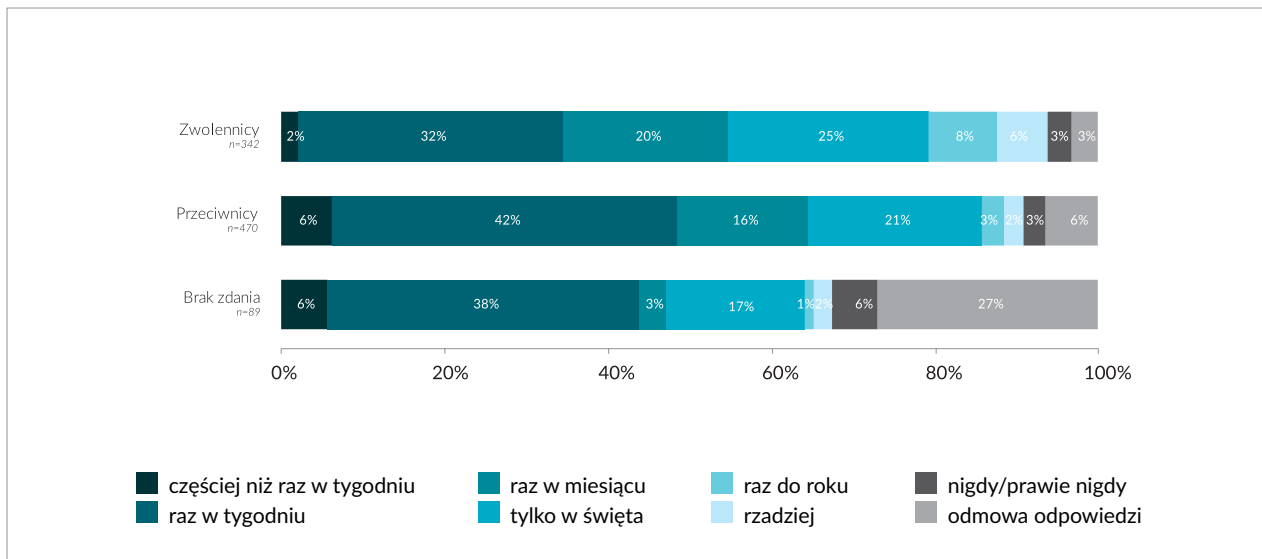
jednopłciowych. Wnioskować można w tym wypadku wyłącznie dla ateizmu i religii rzymskokatolickiej (oraz osób, które odmówiły podania wyznania). Wśród ateistów poparcie dla związków partnerskich wynosiło 51%, a dla jednopłciowych małżeństw cywilnych 45%. Choć wśród osób identyfikujących się z kościołem rzymskokatolickim poparcie było niższe, to wciąż co trzeci wyznawca tej religii popierał związki partnerskie, a co czwarty był zwolennikiem jednopłciowych małżeństw cywilnych.

Częstotliwość uczestnictwa w praktykach religijnych jest negatywnie związana z poparciem dla formalizacji związków jednopłciowych, choć nie jest to silny związek²⁶. W tym kontekście najbardziej wyróżniają się grupy osób praktykujących raz w tygodniu lub częściej. Osoby

sprzeciwiające się formalizacji związków jednopłciowych znacząco częściej niż zwolennicy wskazywały, że uczestniczą w praktykach religijnych z taką – cotygodniową lub większą – częstotliwością (istotnych różnic nie odnaleziono jednak już pod względem wskazań uczestnictwa w praktykach religijnych raz w miesiącu). Zwolennicy częściej z kolei deklarowali uczestnictwo w praktykach religijnych raz do roku, jednak już odpowiedź „nigdy, lub prawie nigdy” nie różnicowała zwolenników i przeciwników formalizacji. Osoby nieposiadające zdania w sprawie formalizacji różniły się od pozostałych grup przede wszystkim tym, że częściej odmawiały odpowiedzi (rzadziej też deklarowały uczestnictwo w praktykach religijnych raz w miesiącu, choć taką różnicę trudno jest jednoznacznie zinterpretować).

²⁶ Korelacje częstości uczestnictwa w praktykach religijnych $r = -0,15$ z akceptacją dla związków partnerskich i $r = -0,19$ dla jednopłciowych małżeństw cywilnych, przy $p < 0,00$ dla obydwu zależności.

Poparcie dla formalizacji związków jedнопłciowych a przekonania

wykres 17

Częstość praktyk religijnych zwolenników, przeciwników i osób deklarujących brak opinii w kwestii formalizacji związków jedнопłciowych.

Osoby uczestniczące w praktykach religijnych raz w tygodniu lub częściej, znacząco częściej sprzeciwiały się formalizacji związków jedнопłciowych, niż ją popierały. Osoby praktykujące raz do roku lub rzadziej, częściej popierały formalizację związków, niż sprzeciwiały się jej (ale już osoby niepraktykujące nigdy nie były zróżnicowane pod względem poparcia związków).

Pomimo oczywistego trendu wiążącego wysoką częstotliwość praktyk religijnych z niższym poparciem dla formalizacji związków jedнопłciowych, związek tych dwóch postaw nie jest oczywisty. Przykładowo grupa osób deklarująca brak praktyk religijnych (odpowiedź „nigdy lub prawie nigdy”) miała poglądy na temat małżeństw jedнопłciowych zbliżone do osób praktykujących raz do roku lub rzadziej, ale poglądy na temat związków

partnerskich zbliżone do osób praktykujących raz w tygodniu lub częściej²⁷. szczegółowo odpowiedzi czterech grup respondentów:

- osób uczestniczących w praktykach religijnych najczęściej (osoby praktykujące „raz w tygodniu” oraz „częściej niż raz w tygodniu” przedstawione łącznie ze względu na podobieństwo postaw wobec formalizacji związków jedнопłciowych),
- osób uczestniczących w praktykach religijnych najrzadziej (osoby deklarujące uczestnictwo „raz do roku” lub „rzadziej [niż raz do roku]”),
- dwóch grup o największej liczebności: grupy osób praktykujących raz w miesiącu oraz grupy uczestniczącej w praktykach religijnych tylko w święta.

27 Poglądy tych grup były homogeniczne w testach post-hoc metodą Tukey'a.

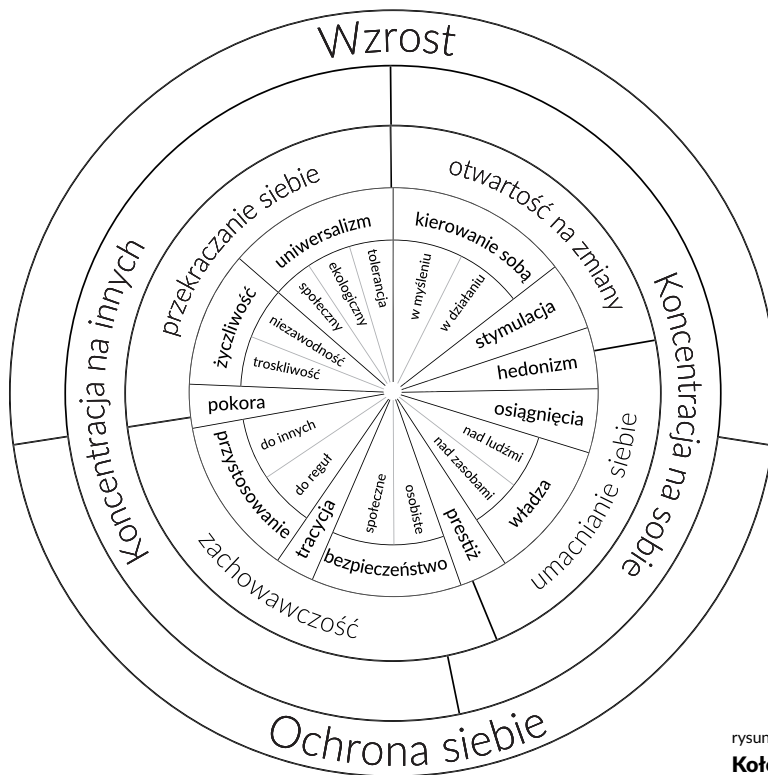
Poparcie dla formalizacji związków jednołciowych a przekonania

wykes 18

Poparcie dla formalizacji związków jednołciowych w grupach o różnej częstotliwości uczestnictwa w praktykach religijnych.

Poparcie dla formalizacji związków jednopłciowych a przekonania

rysunek 2

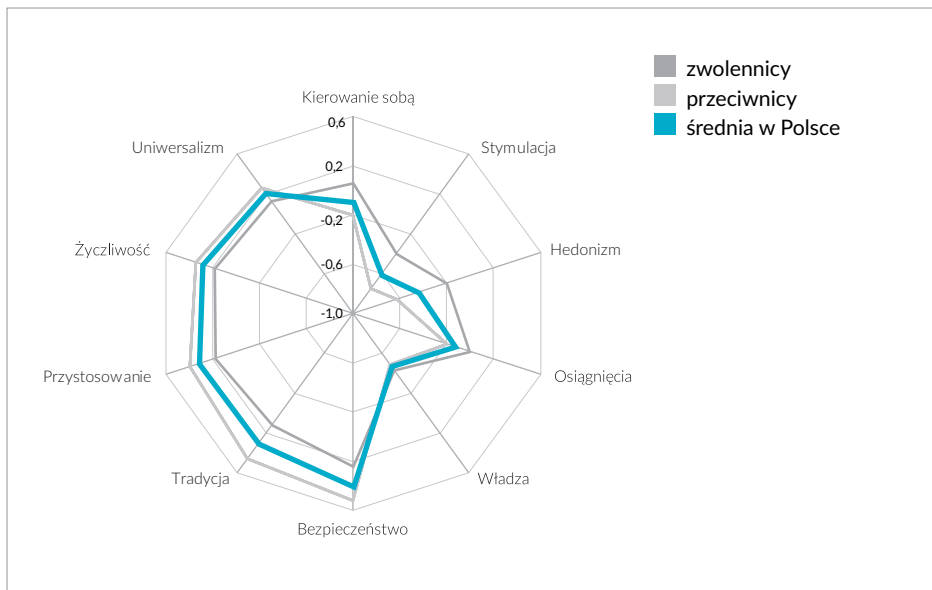
Kołowy model wartości

Postawy wobec formalizacji związków jednopłciowych a wartości życiowe

By dokładniej scharakteryzować zwolenników i przeciwników formalizacji związków jednopłciowych, zadaliśmy badanym pytanie o to, z jakimi wartościami życiowymi się identyfikują. Do badania wartości użyliśmy kwestionariusza opartego na kołowym modelu wartości Schwartza. Model ten jest jednym z najlepiej zbadanych i udokumentowanych modeli wartości stosowanych w badaniach społecznych. Jednocześnie jest jednym z nielicznych zbadanych systemów wartości z kwestionariuszem adekwatnym do badań sondażowych. Polską wersję kwestionariusza zaczerpnęliśmy z dokumentacji światowych badań postaw i wartości World Value Survey.

Zgodnie z przyjętym przez nas modelem, wartości ułożone są na kołowym kontynuum (wartości położone blisko siebie na kontynuum są bardziej zbliżone i związane ze sobą niż inne, i nie ma między nimi wyraźnej granicy, a wartości na przeciwległych polach koła najbardziej się różnią). Wartości szczegółowe łączą się więc w bardziej ogólne kategorie, którymi ludzie kierują się dokonując wyborów (patrz. Rys. 2). Poniżej przedstawiamy profile wartości prezentowane przez zwolenników i przeciwników formalizacji związków jednopłciowych. Przedstawione wyniki średnie dla grup zwolenników i przeciwników zostały scentrowane wokół profilu dla całej Polski (średnich wyników wszystkich badanych). Pokazują więc, jak profil zwolenników i przeciwników różni się od poglądów Polek i Polaków. Należy jednak

Poparcie dla formalizacji związków jednopłciowych a przekonania

wykres 19

Wartości życiowe Polek i Polaków

pamiętać, że sam profil Polski nie jest „neutralny” (nie wszystkie wartości są tak samo traktowane przez Polki i Polaków) – dla porównania przedstawiono go na wykresie 20.

Poparcie dla formalizacji związków jednopłciowych (tak dla związków partnerskich, jak i małżeństw) jest pozytywnie związane z wartościami (od najsilniejszej zależności):

- hedonizmu (czyli poszukiwaniem przyjemności)²⁸,
- stymulacji (zmiennością i poszukiwaniem nowości)²⁹,
- kierowania sobą (czyli niezależnością w myśleniu i działaniu, wolnością)³⁰ i
- osiągnięć (sukcesem osobistym zgodnie ze społecznymi standardami)³¹.

Wartości te są tak samo silnie związane z poparciem dla jednopłciowych małżeństw cywilnych, co z poparciem dla związków partnerskich³².

Poparcie dla formalizacji związków jednopłciowych metodą małżeństw cywilnych (ale nie związków partnerskich) wiąże się także słabo z wartością władzy (czyli z wiarą w wartość statusu, prestiżu i kontroli)³³.

Zgodnie z przyjętym przez nas modelem, wartości z którymi identyfikują się zwolennicy formalizacji związków jednopłciowych można uogólnić jako otwartość na zmiany, umacnianie siebie i koncentrację na sobie.

28 Korelacja 0,22 dla związków partnerskich i 0,15 dla małżeństw cywilnych; $p < 0,01$.

29 Korelacja $r = 0,17$ dla związków i $r = 0,14$ dla małżeństw, $p < 0,01$.

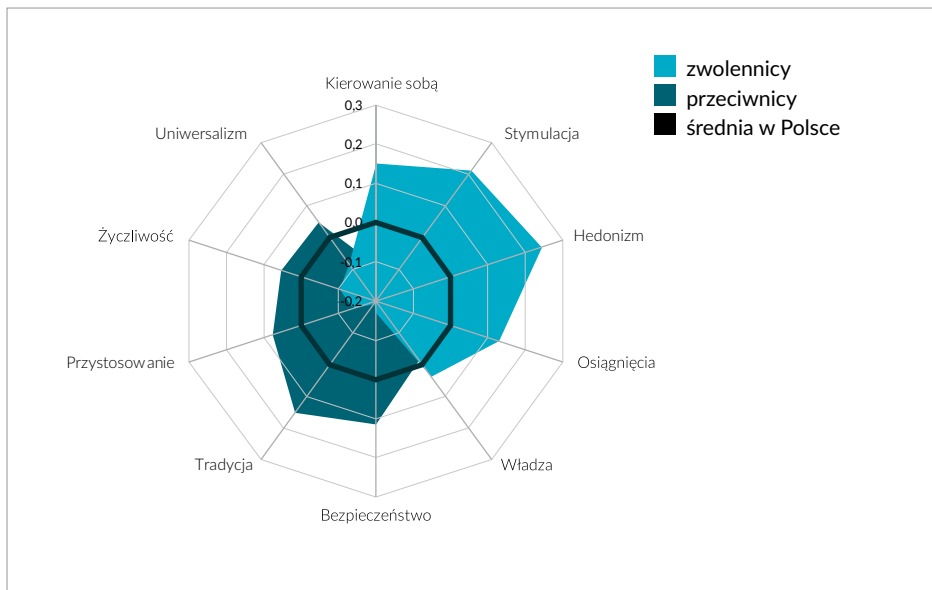
30 Korelacja $r = 0,15$ dla związków partnerskich i $r = 0,13$ dla małżeństw cywilnych, $p < 0,01$.

31 Korelacja $r = 0,12$ przy $p < 0,01$ dla związków partnerskich i $r = 0,07$ dla małżeństw cywilnych, $p < 0,05$.

32 W badaniu testem różnic a–z Fishera $p > 0,05$.

33 Korelacja $r = 0,09$, $p < 0,00$.

Poparcie dla formalizacji związków jednopłciowych a przekonania

wykres 20

**Postawy życiowe
zwolenników i przeciwników
formalizacji związków
jednopłciowych.**

Sprzeciw wobec formalizacji związków jednopłciowych wiąże się z wartościami (od najsilniej związanych):

- tradycji (czyli akceptacją i respektem dla zwyczajów i idei własnej kultury i rodziny, podtrzymywaniem ich)³⁴,
- bezpieczeństwa (dbaniem o bezpieczeństwo własne, rodziny i narodu, preferowaniem porządku i stabilizacji)³⁵,
- przystosowania (ograniczeniem własnych dążeń i impulsów, by nie drażnić innych i nie naruszać norm)³⁶,
- życzliwości (dbaniem o dobro najbliższych, członków rodziny)³⁷ oraz
- uniwersalizmu ekologicznego (wiarą w uniwersalną wartość przyrody i środowiska naturalnego)³⁸.

Zgodnie z przyjętym przez nas modelem, wartości z którymi identyfikują się przeciwnicy formalizacji związków jednopłciowych świadczą o koncentracji na innych i zachowawczości.

34 Korelacja $r=0,21$ dla związków partnerskich i $r=0,19$ dla małżeństw cywilnych, $p<0,01$.

35 Korelacja $r=0,19$ dla związków partnerskich i $r=0,14$ dla małżeństw, $p<0,01$.

36 Korelacja $r=0,12$ przy $p<0,01$ tak dla związków partnerskich, jak i małżeństw cywilnych.

37 Korelacja $r=0,12$ dla związków partnerskich przy $p<0,01$ i $r=0,08$ dla małżeństw przy $p<0,05$.

38 Korelacja $r=0,10$ dla związków partnerskich i $r=0,11$ dla małżeństw cywilnych, $p<0,01$.

Postawy wobec formalizacji związków jedнопłciowych a stereotypy i postawy wobec osób LGBTQIA

Istnieje wiele miar postaw wobec środowiska LGBTQIA (w szczególności osób homoseksualnych) używanych w badaniach polskich. Zastosowaliśmy wybrane z nich, by stwierdzić, jak dalece poparcie (lub sprzeciw) dla formalizacji związków jedнопłciowych wiąże się z przekonaniem o osobach pozostających w takich związkach, z emocjami i doświadczeniami badanych.

Dopuszczaliśmy zarówno hipotezę, że niechęć dla formalizacji związków jedнопłciowych wiąże się z potępieniem dla osób LGBTQIA w ogóle, lub po prostu brakiem kontaktu z takimi osobami. Za możliwe jednak uznaliśmy również, że poparcie lub sprzeciw dla formalizacji jest niezależne od przekonania na temat samego środowiska LGBTQIA, a wiąże się bardziej z poszanowaniem tradycji, lub obawą przed zmianami.

Postawy wobec formalizacji związków jedнопłciowych a dystans społeczny

Staraliśmy się określić, jak duży jest dystans społeczny Polaków wobec par jedнопłciowych oraz jaki ma on związek z poglądami na formalizację tych związków. Pojęcie dystansu społecznego

rozumimy tu jako preferencje do wchodzenia w relacje z osobami należącymi do danej grupy społecznej, czyli – w przypadku naszego badania – pary osób tej samej płci.

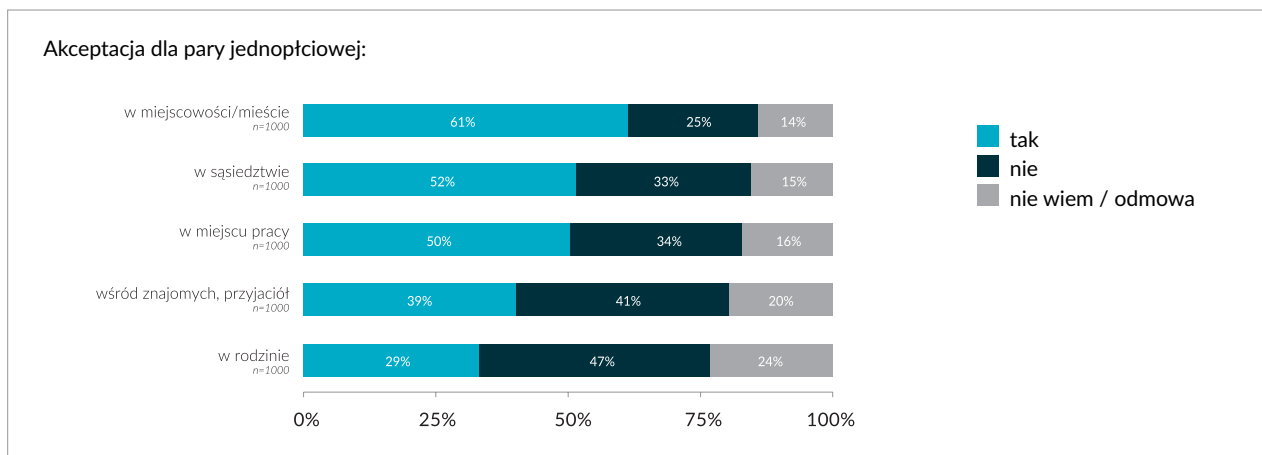
W celu zbadania tego zagadnienia posłużyliśmy się dwoma miarami.

- Pierwsza z nich określa dystans społeczny jako zgodę na bliższy lub dalszy kontakt z parami jedнопłciowymi. Można zatem przyjąć, że bada postawę akceptacji wobec takich par.
- Druga miara to pytanie o realny kontakt osób badanych z osobami wchodzącymi w związki jedнопłciowe. Wykorzystaliśmy ją, by zbadać związek pomiędzy postawą wobec formalizacji związków jedнопłciowych a doświadczeniami badanych.

By zbadać dystans społeczny Polaków do par jedнопłciowych sprawdzaliśmy, w jak bliskim kręgu społecznym Polki i Polacy są gotowi zaakceptować pary jedнопłciowe. Zapytaliśmy osoby badane o ich zgodę na to, by hipotetyczna para jedнопłciowa przebywała w bliższych im lub dalszych kręgach społecznych (np. by mieszkała w sąsiedztwie, czy też by była zatrudniona w tym samym miejscu pracy).

Jak w przypadku wielu grup piętnowanych społecznie, pary jedнопłciowe są mniej akceptowane w bliskim otoczeniu społecznym, niż w dalszym. Najwięcej badanych (ponad 60%) akceptuje zatem pary jedнопłciowe żyjące w tej samej

Postawy wobec formalizacji związków jedнопłciowych a stereotypy i postawy wobec osób LGBTQIA

miejscowości, a w swoim miejscu pracy i wśród sąsiadów pary jedнопłciowe akceptuje już tylko połowa badanych. Jeszcze mniej osób akceptuje pary jedнопłciowe wśród znajomych, a najwięcej sprzeciwu wywołują pary jedнопłciowe w rodzinie.

Dystans społeczny Polek i Polaków odnotowany w tym badaniu jest wyższy niż innych dostępnych badaniach Polskich³⁹. W tym kontekście warto jednak pamiętać, że pytanie dotyczyło par jedнопłciowych, a nie – jak w dotychczasowych badaniach polskich – osób homoseksualnych. Zatem odpowiedzi dotyczące miejsca pracy i grona znajomych mogą oznaczać niższą akceptację par jedнопłciowych niż osób homoseksualnych. Możliwe jest jednak również, że odpowiedzi częściowo odzwierciedlają postawy badanych wobec par w ogóle (np. niechęć do pracy z dwoma osobami w związku romantycznym).

Ponadto akceptacja pary jedнопłciowej w rodzinie oznacza jednocześnie zgodę na to, by jedna osoba z członków rodziny miała orientację nieheteronormatywną oraz zawarła związek z osobą tej samej płci, co również może przyczyniać się do mniejszej liczby pozytywnych odpowiedzi.

Oprócz akceptacji dla par jedнопłciowych badaliśmy też, czy badani mają kontakt z osobami zawierającymi związki jedнопłciowe (czy też odpowiadają wyłącznie na podstawie swoich wyobrażeń o takich parach) oraz czy kontakt ten ma związek z poparciem dla formalizacji związków jedнопłciowych. Dlatego drugie zastosowane przez nas pytanie ujmuje dystans społeczny jako miarę doświadczeń realnego, bezpośredniego kontaktu badanego z takimi osobami („Ile osób, o których wie Pan(i), że mają orientację homoseksualną (gejów lub lesbijki) zna Pan(i) osobiście?“). Dokonaliśmy tu dość

wykres 21

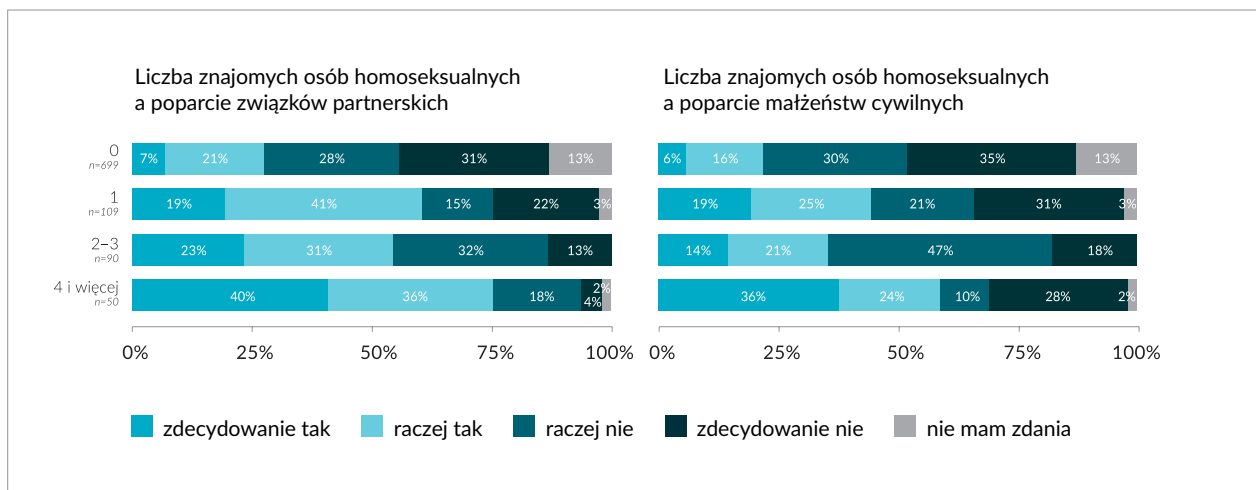
Dystans społeczny Polek i Polaków do par jedнопłciowych

Pytanie: Czy zaakceptował(a) by Pan/i, by dwie osoby tej samej płci żyjące w stałym związku...?

1. zamieszkiwały w Pana/Pani mieście
2. były Pana/Pani sąsiadami
3. były zatrudnione w Pana/Pani miejscu pracy
4. były wśród Pana/Pani znajomych, przyjaciół
5. zostały członkami Pana/Pani bliskiej rodziny

39 CBOS (2005) Akceptacja praw dla gejów i lesbijek i społeczny dystans wobec nich, http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2005/K_127_05.PDF dostęp elektroniczny 1.07.2015 r.
CBOS (1994) Społeczna akceptacja homoseksualizmu http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/1994/K_128_94.PDF dostęp elektroniczny 1.07.2015 r.

Postawy wobec formalizacji związków jedнопłciowych a stereotypy i postawy wobec osób LGBTQIA

dużego uproszczenia, pytając badanych o „znajomość z gejem lub lesbijką”, a nie o wszystkie grupy społeczności LGBTQIA. Rozwiązanie takie wybraliśmy przede wszystkim ze względu na charakter próby badanych. W reprezentatywnej grupie ogólnopolskiej prawdopodobnie znalazłyby się osoby, dla których nazewnictwo grup o różnych orientacjach psychoseksualnych i tożsamościach płciowych byłoby niezrozumiałe i trudne do wytłumaczenia w trakcie badania. Jednocześnie, by móc wyciągać jednoznaczne wnioski z odpowiedzi, musielibyśmy zapytać o znajomość osób z każdej z grup w społeczności LGBTQIA oddzielnie, na to zaś nie pozwalał zakres projektu. Wybraliśmy więc najlepiej rozpoznawalną i najbardziej widoczną w mediach grupę osób zawierających związki jedнопłciowe – czyli osoby homoseksualne.

Testowaliśmy, czy poglądy na formalizację związków jedнопłciowych są

związane z doświadczeniem bezpośredniego kontaktu z osobami wchodzącymi w takie związki (tu: z osobami homoseksualnymi).

Bezpośredni kontakt z osobami homoseksualnymi okazał się liniowo związany z wyższym poparciem dla formalizacji związków jedнопłciowych tak dla związków partnerskich, jak i jedнопłciowych małżeństw cywilnych⁴⁰. Zależność ta jest znacznie silniejsza dla związków partnerskich⁴¹.

Znaczące różnice w poparciu związków partnerskich i małżeństw jedнопłciowych występują przede wszystkim dla grupy osób nieznających ani jednej osoby homoseksualnej oraz dla grupy osób posiadających największą liczbę homoseksualnych znajomych⁴². Grupy osób znających 1–5 osób homoseksualnych nie różniły się statystycznie między sobą pod względem częstości poparcia dla formalizacji związków jedнопłciowych. Oznacza to, że

wykres 22

Liczba znanych osób homoseksualnych a poparcie dla formalizacji związków jedнопłciowych.

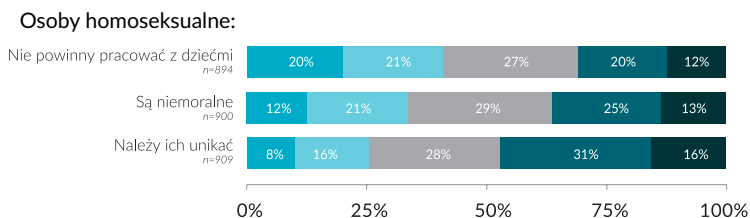
40 Korelacja $r=0,21$ dla małżeństw cywilnych i $r=0,30$ dla związków partnerskich, dla obu $p<0,01$.

41 Różnica istotna statystycznie w badaniu testem Fishera $p<0,05$.

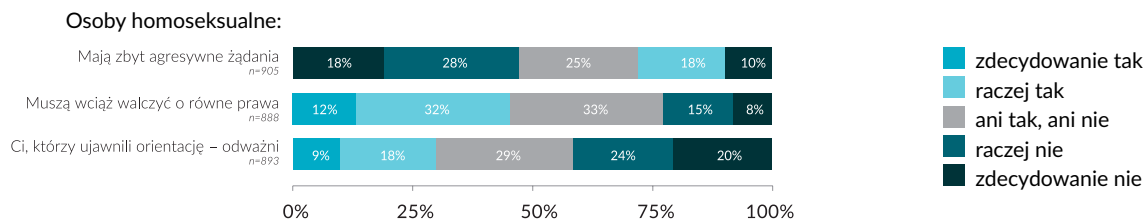
42 Każda z tych grup różni się istotnie od wszystkich pozostałych, zależność badana testem t-studenta dla prób niezależnych $p<0,05$.

Postawy wobec formalizacji związków jednoptciowych a stereotypy i postawy wobec osób LGBTQIA

Poglądy homofobii tradycyjnej wśród Polek i Polaków

Poglądy homofobii nowoczesnej wśród Polek i Polaków

wykres 23

Homofobia w Polsce

największa różnica w poglądach występuje wraz z poznaniem pierwszej otwarcie homoseksualnej osoby (lub z ujawnieniem orientacji homoseksualnej przez jedną osobę znajomą). Kolejne równie duże zmiany wiążą się dopiero ze znajomością wielu osób homoseksualnych.

Postawy wobec formalizacji związków jednoptciowych a homofobia

W badaniu przyjęliśmy podejście wyróżniające dwa typy homofobii: homofobię tradycyjną i nowoczesną.

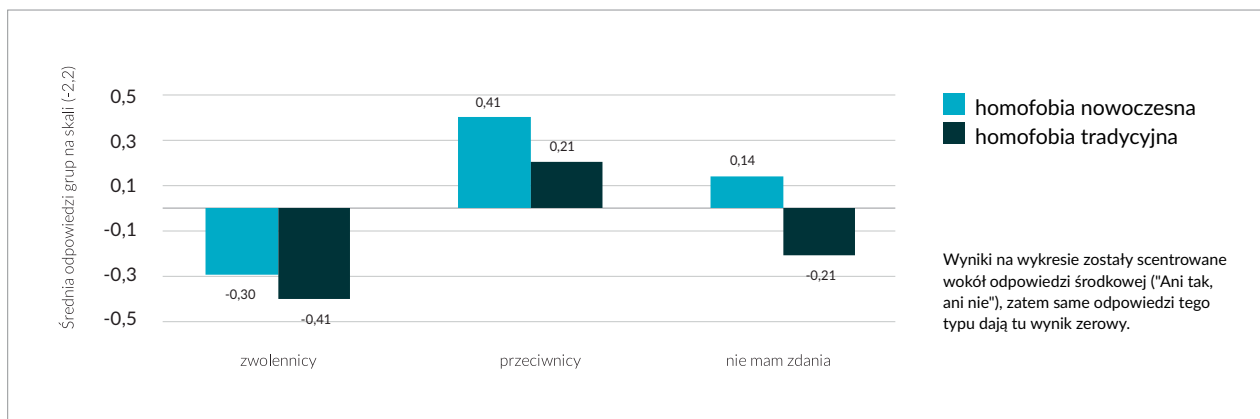
Homofobia tradycyjna w tym ujęciu to wrogie postawy wobec osób homoseksualnych, wynikające z moralnych i religijnych przekonań na temat

homoseksualizmu. By ją zbadać zapytaliśmy respondentów, na ile zgadzają się ze stwierdzeniami: „Kiedy to tylko możliwe, osób homoseksualnych powinno się unikać”, „Geje i lesbijki są niemoralni” oraz „Osobom homoseksualnym nie powinno się pozwalać na pracę z dziećmi”⁴³.

Homofobia nowoczesna to wrogie postawy wobec osób homoseksualnych oparte na przekonaniu, że dyskryminacja ze względu na orientację psychoseksualną jest znikoma lub nie ma jej w ogóle, a postulaty społeczne i polityczne środowiska LGBTQIA są nieuzasadnione. Homofobię nowoczesną mierzyliśmy stwierdzeniami: „Geje i lesbijki stali się zdecydowanie zbyt agresywni w swoich żądaniach równouprawnienia”, „Geje i lesbijki,

43 Treść przypisu: Kwestionariusz homofobii tradycyjnej i nowoczesnej zaczerpnięty z analiz Centrum Badań nad Uprzedzeniami Uniwersytetu Warszawskiego, opisany w raporcie Postawy wobec osób homoseksualnych (2014) wersja elektroniczna: http://cbu.psychologia.pl/uploads/f_winiwski/PPS2%20raporty/Postawy%20wobec%20os%C3%B3b%20homoseksualnych%20PG%20MM%20ST%20poprawiony.pdf dostęp 15.03.2015 r.

Postawy wobec formalizacji związków jedнопłciowych a stereotypy i postawy wobec osób LGBTQIA

którzy ujawnili swoją orientację, powinni być podziwiani za odwagę” oraz „Osoby homoseksualne muszą wciąż walczyć o równe prawa”.

Poglądy homofobii nowoczesnej są w społeczeństwie polskim bardziej rozpowszechnione niż homofobia tradycyjna. Nasilenie homofobii jest też silnie związane ze sprzeciwem wobec formalizacji związków jedнопłciowych. Silniejszy związek ze sprzeciwem istnieje dla homofobii nowoczesnej⁴⁴, niż dla homofobii tradycyjnej^{45,46}. Jak można się domyślać, zwolennicy formalizacji związków jedнопłciowych zaprzeczali stwierdzeniom homofobicznym, a przeciwnicy zgadzali się z nimi.

Wśród osób, które deklarowały brak zdania w sprawie formalizacji związków jedнопłciowych rozpowszechnione były poglądy związane z homofobią nowoczesną, ale nie tradycyjną. Osoby te różniły się istotnie od zwolenników pod względem

poziomu homofobii nowoczesnej (ale nie pod względem homofobii tradycyjnej)⁴⁷, a od przeciwników formalizacji – symetrycznie – różniły się pod względem homofobii tradycyjnej (ale nie nowoczesnej)⁴⁸.

Postawy wobec formalizacji związków jedнопłciowych a stereotypy

Oprócz postaw i przekonań na temat osób homoseksualnych badaliśmy również opinie o związkach jedнопłciowych. W tym celu zadaliśmy respondentom pytanie o to, na ile zgadzają się ze stereotypowymi stwierdzeniami na temat związków dwóch osób tej samej płci. Stereotypowe przekonania wyselekcjonowaliśmy na podstawie literatury i badań pilotażowych (wywiadów indywidualnych i zogniskowanego wywiadu grupowego). Do tak powstałej skali dołączyliśmy jedno pytanie o orientację seksualną („Na ile zgadza

wykres 24

Homofobia nowoczesna i homofobia tradycyjna w grupach zwolenników, przeciwników i osób deklaruujących brak opinii w kwestii formalizacji związków jedнопłciowych.

44 Korelacja homofobii nowoczesnej z akceptacją związków partnerskich to $r[927]=-0,47$ przy $p<0,01$ i z akceptacją małżeństw cywilnych $r=-0,46$ przy $p<0,01$ i $n=930$.

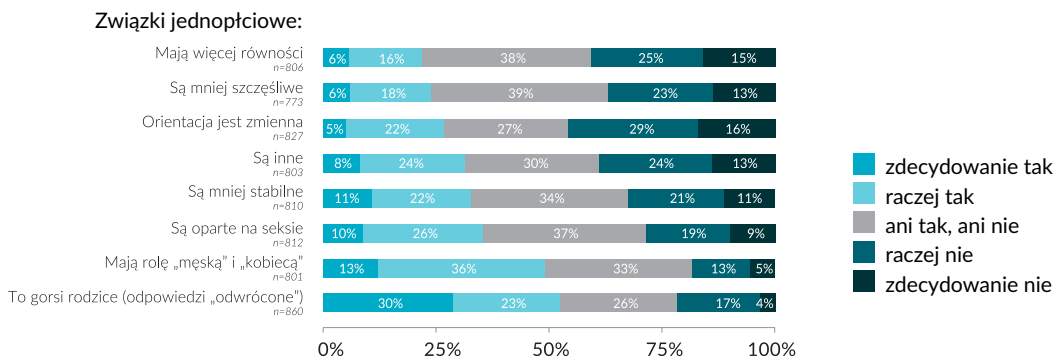
45 Korelacja homofobii tradycyjnej z akceptacją związków partnerskich $r=-0,36$ przy $p<0,01$ i z akceptacją małżeństw cywilnych $r=-0,29$ przy $n=927$ i $p<0,01$.

46 Różnice między korelacją homofobii nowoczesnej i sprzeciwu wobec formalizacji a związkiem homofobii tradycyjnej i sprzeciwu dla każdej z metod formalizacji istotne na poziomie $p<0,05$ w badaniu testem Fishera.

47 Dla homofobii nowoczesnej $t(432)=-3,49$; $p<0,00$; dla homofobii tradycyjnej $p>0,05$.

48 Dla homofobii tradycyjnej $t(533)=2,64$; $p=0,008$; dla homofobii nowoczesnej $p>0,05$.

Postawy wobec formalizacji związków jedнопłciowych a stereotypy i postawy wobec osób LGBTQIA

wykres 25

Rozpowszechnienie stereotypów par jedнопłciowych w Polsce.

Pytanie: Na ile zgadza się Pan(i) z następującymi stwierdzeniami?

1. Pary osób tej samej płci mogą być równie dobrymi rodzicami dla dziecka, jak pary tworzone przez kobietę i mężczyznę
2. W porównaniu z typowym związkiem kobiety i mężczyzny, związki osób tej samej płci opierają się w znacznie większym stopniu na miłości fizycznej (seksie).

3. Orientację seksualną można zmienić.

4. Więcej równości pomiędzy partnerami jest w związkach dwóch osób tej samej płci niż w związkach kobiety i mężczyzny.

5. W stałych związkach osób tej samej płci zazwyczaj jest jedna osoba zachowująca się po męsku i jedna osoba zachowująca się po kobieco.

6. Partnerzy w stałych związkach jedнопłciowych są mniej szczęśliwi niż partnerzy w związkach heteroseksualnych (związkach kobiety i mężczyzny).

7. Pary dwóch osób tej samej płci spędzają czas wolny inaczej niż pary tworzone przez kobietę i mężczyznę.

8. Związki osób tej samej płci są mniej stabilne niż związki między kobietą a mężczyzną.

się Pan(i) ze stwierdzeniem: Orientację seksualną można zmienić”) – choć nie jest to wprost pytanie o związki jedнопłciowe, dotyczy stosunkowo popularnego stereotypu, mającego decydujące znaczenie dla postrzegania takich związków. Wiara w ten stereotyp oznacza bowiem, że każda osoba w związku jedнопłciowym zdecydowała się na niego, rezygnując z równie dostępnej i satysfakcjonującej dlań możliwości zawarcia związku z osobą płci przeciwnej.

Analizę stereotypów rozpoczęliśmy od sprawdzenia, czy każdy ze stereotypów jest niezależny, czy też tworzą one jeden współwystępujący zestaw przekonań. Sześć pytań tworzyło jedną, stosunkowo spójną

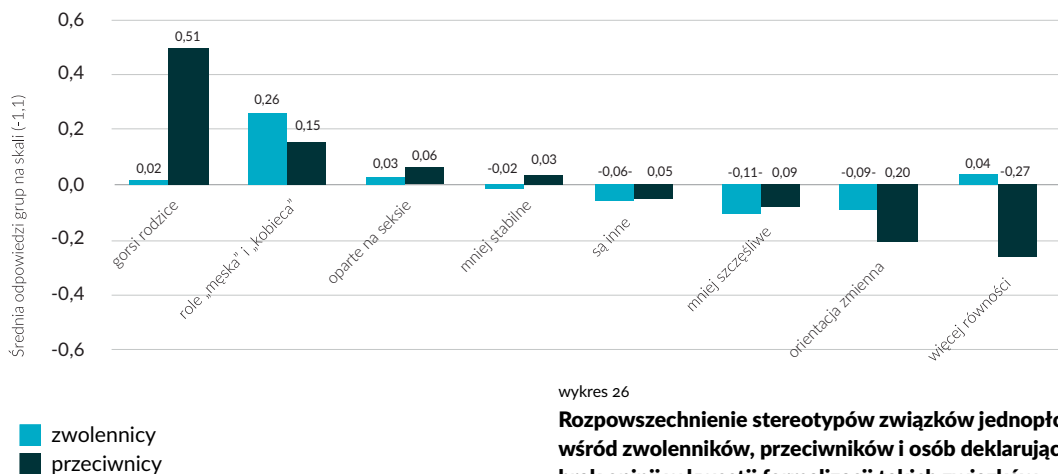
skalę negatywnych stereotypów na temat związków jedнопłciowych⁴⁹. Można zatem podejrzewać, że wiara w negatywne stereotypy związków jedнопłciowych jest przejawem jednej postawy, związanej z homofobią tradycyjną⁵⁰.

Poza skalą znalazły się stereotypy: rodzicielstwa osób w związkach jedнопłciowych (zupełnie niezależny od prawie wszystkich pozostałych stereotypów, związany słabo wyłącznie ze stereotypem o zmienności orientacji psychoseksualnej) oraz pozytywny stereotyp, zgodnie z którym w związkach jedнопłciowych jest więcej równości. Przekonania te funkcjonują więc stosunkowo niezależnie od pozostałych stereotypów par jedнопłciowych.

49 Alfa Cronbacha skali = 0,76, skala stanowiła jeden czynnik wyjaśniający 46,4% wariacji odpowiedzi.

50 Korelacja skali stereotypów związków jedнопłciowych z homofobią tradycyjną $r=0,42$, przy $p<0,00$ i $n=732$.

Postawy wobec formalizacji związków jedнопłciowych a stereotypy i postawy wobec osób LGBTQIA

wykres 26

Rozpowszechnienie stereotypów związków jedнопłciowych wśród zwolenników, przeciwników i osób deklarujących brak opinii w kwestii formalizacji takich związków.

Badaliśmy również rozpowszechnienie stereotypów związków jedнопłciowych wśród Polek i Polaków (przedstawione na wykresie 25).

Najsilniej rozpowszechnionym w Polsce stereotypem okazało się przekonanie, zgodnie z którym para osób jedнопłciowych będzie gorszymi rodzicami dla dziecka niż para heteroseksualna. Drugim najsilniej rozpowszechnionym stereotypem okazało się przekonanie, że w parach jedнопłciowych partnerzy lub partnerki przyjmują tradycyjne role kobiety i mężczyzny. Najbardziej występował wśród badanych pozytywny stereotyp, zgodnie z którym w związkach jedнопłciowych jest więcej równości oraz przekonanie, że orientację seksualną można zmienić.

Wykres 26 przedstawia rozpowszechnienie stereotypów wśród zwolenników i przeciwników formalizacji związków jedнопłciowych. Odpowiedzi każdej z grup uśredniono i scentrowano wokół środka skali (odpowiedzi „Ani tak, ani nie”), zatem wynik poniżej zera oznacza,

że respondenci częściej zaprzeczali takiemu stwierdzeniu, a wynik powyżej zera oznacza, że częściej się z nim zgadzali.

Jak można było przewidywać, zwolennicy i przeciwnicy formalizacji związków jedнопłciowych różnili się między sobą istotnie pod względem wiary w badane stereotypy, choć różnice te nie dotyczyły wszystkich stereotypowych przekonań. Wbrew oczekiwaniom znaczna część stereotypów była silniejsza u zwolenników formalizacji związków jedнопłciowych. W grupie tej bardziej rozpowszechniony był stereotyp pozytywny, zgodnie z którym w związkach jedнопłciowych jest więcej równości⁵¹, pogląd zgodnie z którym w związkach jedнопłciowych obecne są role „męska” i „kobieca”⁵² oraz (słabiej) przekonanie o tym, że orientację seksualną można zmienić⁵³. Z kolei wśród przeciwników znacznie bardziej rozpowszechniony był pogląd o tym, że osoby w związkach jedнопłciowych są gorszymi rodzicami⁵⁴.

51 $t(816)=12,7; p<0,00.$

52 $t(779)=-2,7; p=0,006.$

53 $t(753)=-2,9; p=0,003.$

54 $t(759)=-8,0; p<0,00.$

Załącznik

Kwestionariusz

Poniżej przedstawiamy pytania zadawane badanym w wywiadzie przeprowadzonym przez ankietera na zlecenie Stowarzyszenia Miłość Nie Wyklucza w ramach ogólnopolskich badań omnibusowych. Poniższy zestaw nie obejmuje pytań związanych ze zmiennymi demograficznymi – są one własnością intelektualną firmy PBS, wykonawcy badania. Przy każdym pytaniu badany/a miał/a możliwość odmowy odpowiedzi.

1.

Przeczytam teraz Panu/Pani krótkie opisy różnych ludzi. Proszę wysłuchać każdego opisu i powiedzieć, w jakim stopniu każda z tych osób jest lub też nie jest podobna do Pana/i. Odpowiadając proszę posłużyć się tą skalą:

- 1 – Zupełnie do mnie niepodobna,
- 2 – Niepodobna do mnie,
- 3 – Częściowo do mnie podobna,
- 4 – Podobna do mnie,
- 5 – Bardzo podobna do mnie.

Podane odpowiedzi:

1. Ważne jest dla niej wymyślanie nowych rzeczy i twórcze podejście. Lubi robić wszystko na swój własny, oryginalny sposób
2. Ważne jest dla niej to, aby być bogatą. Chce mieć dużo pieniędzy i różnych kosztownych przedmiotów.
3. Ważne jest dla niej, aby żyć w bezpiecznym otoczeniu. Unika wszystkiego, co mogłoby zagrażać jej bezpieczeństwu.
4. Bardzo ważne jest dla niej, aby pomagać otaczającym ją ludziom. Pragnie dbać o ich dobro.
5. Ważne jest dla niej odnoszenie znaczących sukcesów. Ma nadzieję, że ludzie docenią jej osiągnięcia.
6. Poszukuje przygód i lubi ryzykować. Chce mieć życie pełne wrażeń.
7. Ważne jest dla niej, by robić coś dla dobra społeczeństwa.
8. Ważne jest dla niej, aby zawsze zachowywać się poprawnie. Pragnie uniknąć postępowania, które ludzie mogliby uznać za niewłaściwe.
9. Jest głęboko przekonana, że ludzie powinni dbać o przyrodę. Ważna jest dla niej troska o środowisko naturalne.
10. Ważna jest dla niej tradycja. Stara się postępować zgodnie z tradycjami religijnymi lub rodzinnymi.
11. Poszukuje okazji, aby zabawić się. Ważne jest dla niej, aby robić to, co sprawia jej przyjemność.

2.

Z jaką religią lub Kościołem czuje się Pan(i) związany/a?

3.

Jak często uczestniczy Pan/i w praktykach religijnych (nie licząc ślubów i pogrzebów)?

Podane odpowiedzi:

- Częściej niż raz w tygodniu
- Raz w tygodniu
- Raz w miesiącu
- Tylko w święta religijne
- Raz do roku
- Rzadziej
- Nigdy lub prawie nigdy

4.

Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory parlamentarne, na którą z partii politycznych by Pan(i) zagłosował(a)?

5.

Przeczytam Panu/i teraz listę różnych praw dotyczących osób w stałych związkach. Proszę wysłuchać każdego z nich i powiedzieć, czy w chwili obecnej w Polsce: przysługuje ono osobom żyjącym w stałym związku z osobą tej samej płci, oraz czy przysługuje osobom, które zawarły małżeństwo.

Podane odpowiedzi: Tak – Nie – Nie wiem

- Prawo do otrzymywania od lekarza informacji o stanie zdrowia partnera/partnerki (lub małżonka/małżonki) w szpitalu
- Prawo do otrzymania zwłok, by pochować zmarłego/zmarłą partnera/partnerkę (lub małżonka/małżonkę) i decydowania o pochówku
- Prawo do otrzymywania zasiłku opiekuńczego, gdy nie pracują, by zajmować się chorym partnerem/partnerką (lub małżonkiem/małżonką)
- Prawo do otrzymywania renty po zmarłym/zmarłej partnerze/partnerce (lub małżonku/małżonce)
- Prawo do objęcia ubezpieczeniem zdrowotnym partnera/partnerki (lub małżonka/małżonki) w ZUS-ie
- Prawo do odmowy składania zeznań przeciwko partnerowi/partnerce (lub małżonka/małżonki)
- Prawo o podejmowaniu decyzji o zaprzestaniu leczenia partnera/partnerki (lub małżonka/małżonki) w szpitalu, gdy jest on/a nieprzytomny/a.
- Prawo do ustawowego dziedziczenia po zmarłym partnerze/partnerce (lub małżonka/małżonki)
- Prawo do zmiany nazwiska na nazwisko partnera/partnerki (lub małżonka/małżonki) lub przyjęcia podwójnego nazwiska
- Prawo, by być pełnomocnikiem partnera/partnerki (lub małżonka/małżonki) w kontaktach z instytucjami publicznymi (np. w urzędzie skarbowym, odbierając korespondencję na pocztę)
- Prawo do wspólności majątkowej i wspólnego rozliczania podatków
- Prawo do wspólnej adopcji dzieci
- Prawo do adopcji biologicznych dzieci swojego partnera/partnerki (lub małżonka/małżonki)

6.

Gdyby w najbliższej przyszłości w Polsce prawo było tworzone na nowo, czy wyraził(a)by Pan(i) zgodę na to, by osoby, które żyją w stałym związku z osobą tej samej płci miały...?

Podane odpowiedzi: Zdecydowanie tak – raczej tak – nie mam zdania – raczej nie – Zdecydowanie nie

- Prawo do otrzymywania od lekarza informacji o stanie zdrowia partnera/partnerki w szpitalu
- Prawo do otrzymania zwłok, by pochować zmarłego/zmarłą partnera/partnerkę i decydowania o pochówku
- Prawo do otrzymywania zasiłku opiekuńczego, gdy nie pracują, by zajmować się chorym partnerem/partnerką i renty po zmarłym/zmarłej partnerze/partnerce
- Prawo do objęcia ubezpieczeniem zdrowotnym partnera/partnerki w ZUS-ie
- Prawo do odmowy udzielenia zeznań przeciwko partnerowi/partnerce

- Prawo do zmiany nazwiska na nazwisko partnera/partnerki lub przyjęcia podwójnego nazwiska
- Obowiązki małżeńskie: Obowiązek współdziałania dla dobra związku, wzajemnej pomocy, pozostawania we wspólnym pożyciu i wierności
- Prawo do ustawowego dziedziczenia po zmarłym partnerze/partnerce
- Prawo do wspólności majątkowej i wspólnego rozliczania podatków
- Prawo, by być pełnomocnikiem partnera/partnerki w sprawach formalnych (np. w sądzie, urzędzie skarbowym, odbierając korespondencję na pocztę)
- Prawo do adopcji dzieci
- Prawo do adopcji biologicznych dzieci swojego partnera/partnerki

7.

Czy zgodził(a)by się Pan(i), by pary dwóch osób tej samej płci miały w Polsce prawo do:

Podane odpowiedzi: Zdecydowanie nie – Raczej nie – Nie mam zdania – Raczej tak – Zdecydowanie tak

- Zawierania związku partnerskiego – umowy spisywanej przed notariuszem
- Zawierania związku partnerskiego w Urzędzie Stanu Cywilnego
- Zawierania małżeństwa w Urzędzie Stanu Cywilnego
- Zawierania małżeństwa – ślubu kościelnego

8.

Proszę zaznaczyć, na ile zgadza się Pan(i) z poniższymi stwierdzeniami

Podane odpowiedzi: Zdecydowanie tak – Raczej tak – Ani tak, ani nie – Raczej nie – Zdecydowanie nie

- Kiedy to tylko możliwe, osób homoseksualnych powinno się unikać.
- Geje i lesbijki są niemoralni.
- Osobom homoseksualnym nie powinno się pozwalać na pracę z dziećmi.
- Geje i lesbijki stali się zdecydowanie zbyt agresywni w swoich żądaniach równouprawnienia.
- Geje i lesbijki, którzy ujawnili swoją orientację, powinny być podziwiane za odwagę.
- Osoby homoseksualne muszą wciąż walczyć o równe prawa.
- Jeśli geje i lesbijki zdobędą większe prawa, odbędzie się to kosztem innych.
- W grupie osób homoseksualnych czuł(a)bym się swobodnie.
- Pary osób tej samej płci mogą być równie dobrymi rodzicami dla dziecka, jak pary tworzone przez kobietę i mężczyznę.
- W porównaniu z typowym związkiem kobiety i mężczyzny, związki osób tej samej płci opierają się w znacznie większym stopniu na miłości fizycznej (seksie).
- Orientację seksualną można zmienić.
- Więcej równości pomiędzy partnerami jest w związkach dwóch osób tej samej płci niż w związkach kobiety i mężczyzny.
- W stałych związkach osób tej samej płci zazwyczaj jest jedna osoba zachowująca się po męsku i jedna osoba zachowująca się kobieco.
- Partnerzy w stałych związkach jedнопłciowych są mniej szczęśliwi niż partnerzy w związkach heteroseksualnych (związkach kobiety i mężczyzny).
- Pary dwóch osób tej samej płci spędzają czas wolny inaczej niż pary tworzone przez kobietę i mężczyznę.
- Związki osób tej samej płci są mniej stabilne niż związki między kobietą a mężczyzną.

9.

Czy zaakceptował(a)by Pan/i dwie osoby tej samej płci żyjące w stałym związku...?

Podane odpowiedzi: Tak – Nie – Odmawiam odpowiedzi

- zamieszkiwały w Pana/Pani miescie
- były Pana/Pani sąsiadami
- były zatrudnione w Pana/Pani miejscu pracy
- były wśród Pana/Pani znajomych, przyjaciół
- zostały członkami Pana/Pani bliskiej rodziny

Załącznik – kwestionariusz

10.

Ile osób, o których wie Pan(i), że mają orientację homoseksualną (gejów lub lesbijki) zna Pan(i) osobiście?

- żadnej
 - jedną
 - dwie-trzy
 - cztery-pięć
 - więcej niż pięć
-

11.

Czy obecnie jest Pan(i) w stałym związku?

- a. Tak, jesteśmy po ślubie
- b. Tak, jestem w związku nieformalnym i mieszkamy razem
- c. Tak, jestem w związku nieformalnym, nie mieszkamy razem
- d. Nie jestem obecnie w stałym związku

Postawy wobec równości małżeńskiej w Polsce

Raport: Agnieszka Mulak

Redakcja: Wiktoria Beczek, Hubert Sobiecki, Agata Urbanik, Olaf Zmit

Projekt graficzny i skład: Marianna Wybieralska

Publikacja powstała w projekcie „Równość Małżeńska dla Wszystkich”, realizowanym przez Stowarzyszenie Miłość Nie Wyklucza w ramach programu Obywatele dla Demokracji i współfinansowanym z Funduszy EOG.

Publikacja dostępna na licencji:

Uznanie autorstwa–Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe
CC BY-SA 4.0

Warszawa 2015

Nr ISBN 978-83-942455-2-8

Stowarzyszenie Miłość Nie Wyklucza

ul. Kolejowa 47A/69

01-210 Warszawa

rzecznik@mnw.org.pl

mnw.org.pl

MAŁŻEŃSTWA
DLA WSZYSTKICH

Projekt *Równość małżeńska dla wszystkich* jest realizowany w ramach programu *Obywatele dla Demokracji*, finansowanego z Funduszy EOG.